

Területi egyenlőtlenségek a 18. századi Magyarországon (1720–1797)

*Demeter Gábor (MTA BTK Lendület – 10 generáció)
Pénzes János (DE, Földtudományi Intézet)*

A MAGYAR REGIONÁLIS TUDOMÁNYI TÁRSASÁG XIX. VÁNDORGYŰLÉSE

A területi egyenlőtlenségek új formái és az átalakuló területpolitika

Budapest, 2021. november 4–5.

6. szekció: Területi társadalmi egyenlőtlenségek egykor és most

Recens munkák, melyek a térszerkezettel és egyenlőtlenségekkel foglalkoznak:

- lakáspiaci egyenlőtlenségek: Pósfai, Z. - Nagy, G. 2017: Crisis and the Reproduction of Core-Periphery Relations on the Hungarian Housing Market. – European Spatial Research and Policy, 24 (2): 17–38.
- munkaerőpiaci, közfoglalkoztatási egyenlőtlenségek: Kóti T. 2020: A munkanélküliség és a közfoglalkoztatás területi különbségei, összefüggései Magyarországon. – Területi Statisztika, 60 (5): 517–547.
- elérhetőség és munkaerőpiaci, illetve jövedelmi térszerkezet kapcsolata: Tagai, G. - Bernard, J. - Šimon, M. - Koós, B. 2018: Two faces of peripherality: labour markets, poverty, and population dynamics in Hungary and Czechia. – Regional Statistics, 8(2): 19–45. valamint Egri Z. - Kőszegi I. R. 2020: A közúti elérhetőség szerepe a kelet-magyarországi gazdasági teljesítményben és gazdaságfejlesztésben. – Területi Statisztika, 60 (6): 653–687.
- települési depriváció: Kovács K. - Koós B. 2018: A település-állomány jólléti pozíciójának mintázatai és azok változása 1990–2016. – Észak-magyarországi stratégiai füzetek, 15(3): 13–30.
- iskolázottság, diplomások arányának különbségei: Péntes J. - Kiss J. P. - Deák A. - Apáti N. 2018: Térségi sokszínűség és stabilitás: az iskolázottság települési szintű egyenlőtlenségeinek változása Magyarországon 1990–2011 között. – Területi Statisztika, 58 (6): 567–594. valamint Németh Á. - Dövényi Z. 2018: „Kiművelt emberfők” a térben – A diplomások területi eloszlása valóban a kiegyenlítődség irányába mutat? – Területi Statisztika, 58 (2): 129–150.
- környezeti szempontokat is figyelembe vevő fejlettségi mutató kialakítása: Papp S. - Nagy G. - Boros L. 2017: A kedvezményezett települések objektív életminőség alapján történő lehatárolási lehetőségei. – Területi Statisztika, 57(6): 639–664.
- demográfiai és jövedelmi különbségek a településhálózaton belül: Szilágyi D. - Gerse J. 2015: Fokról-fokra a települési lépcsőn – Társadalmi-gazdasági különbségek a településhierarchia-szintek között Magyarországon. – Területi Statisztika, 55 (2): 180–198.

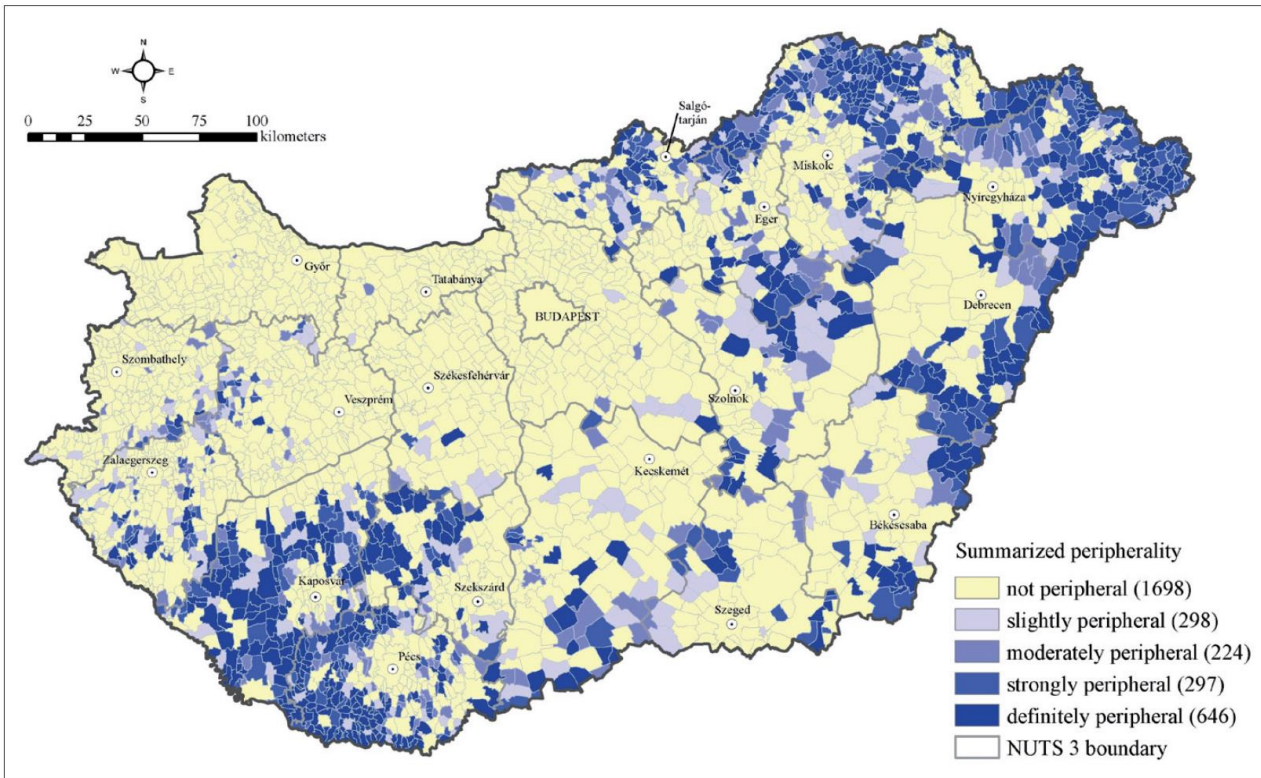

Fig. 2: Summarised pattern of peripherality/backwardness based on the results of four different computations on development level (slightly peripheral: indicated as periphery by one of the methods – definitely peripheral: delimited as periphery by all four methods)

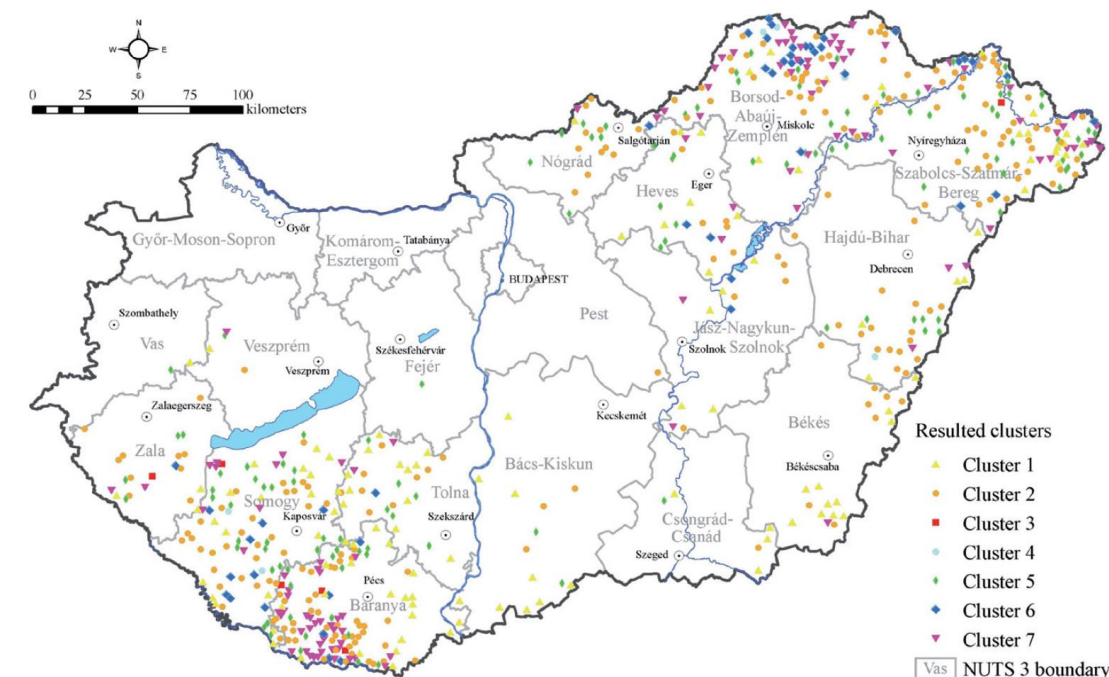
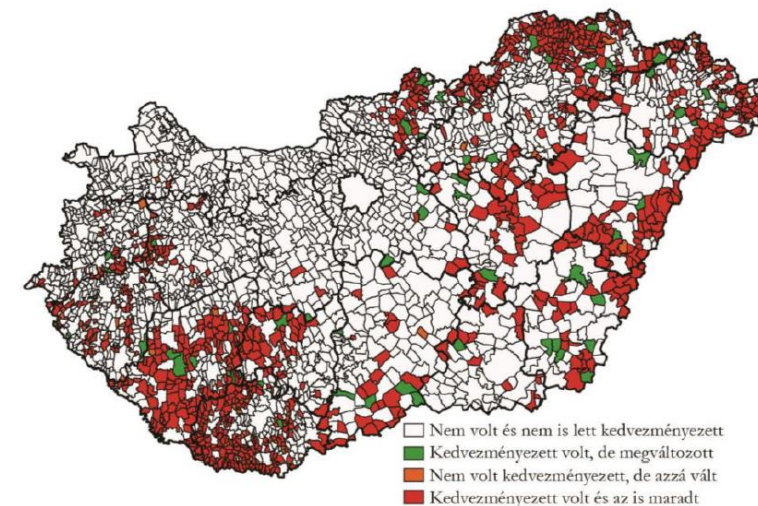
Sources: authors' elaboration based on the datasets from Hungarian Central Statistical Office and TeIR; Koós, 2015; Nagy and Koós, 2014; 105/2015 [23rd April] governmental decree of the Hungarian Government

Pénzes J. – Demeter G.: **Peripheral areas and their distinctive characteristics: The case of Hungary.** Moravian Geographical Reports 29 (2021/3): 217-30.

Fig. 3: Types of the definitely peripheral settlements as indicated by the results of the cluster analysis in 2016
Sources: authors' elaboration based on the datasets from Hungarian Central Statistical Office and TeIR

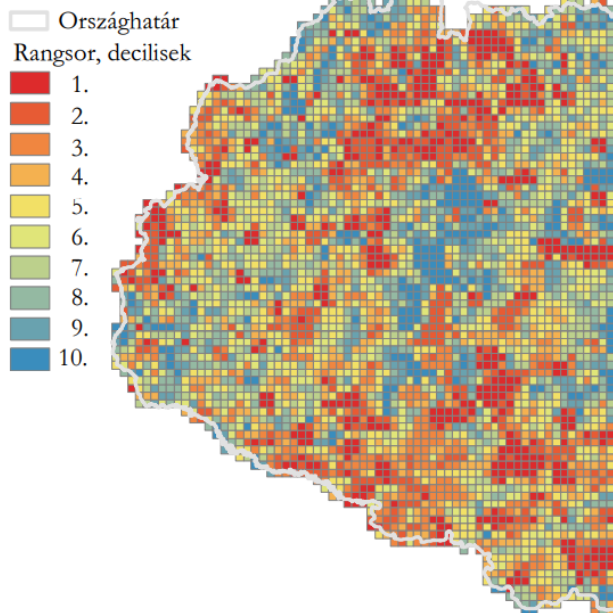
A KÖ-EG csoportindikátor eredményeként és a további mutatókkal való kiegészítés komplex értékei alapján lehatárolt kedvezményezett települések közötti változás

Changes between the favoured settlements delineated on the basis of complex values of the Environment and Health indicator group supplemented with other indicators

A 1910. évi fejlettségi térszerkezet, fejlettségi decilisek szerint, a komplex mutató alapján 10x10 km-es gridhálózatra számítva

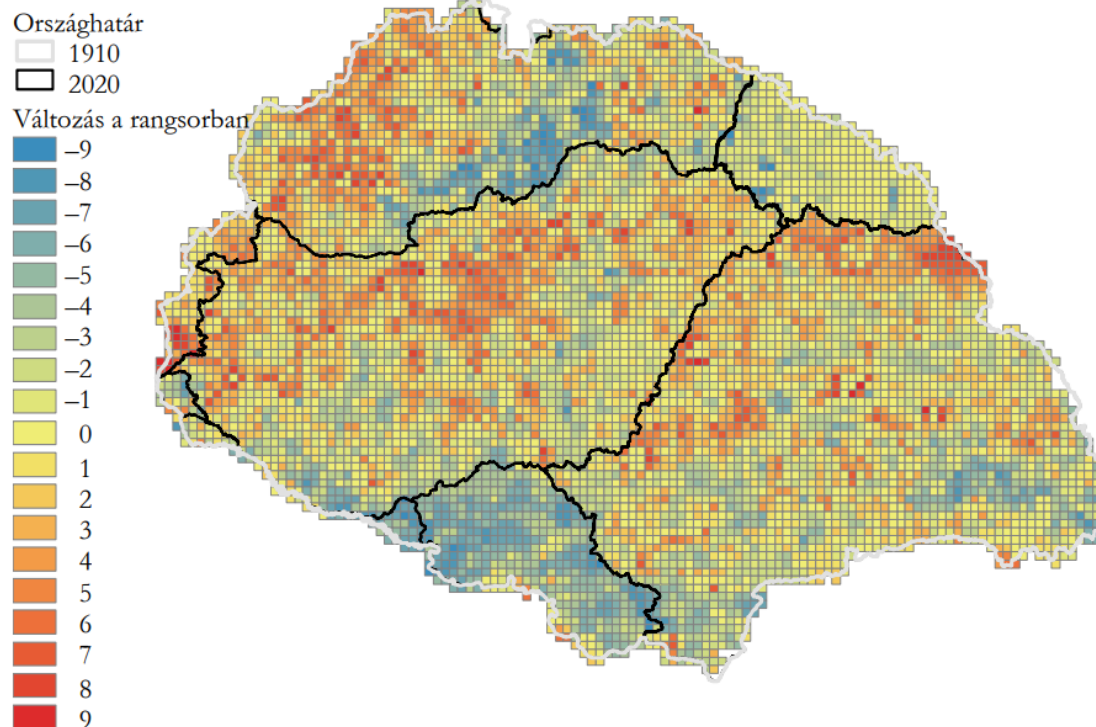
Spatial development structure in 1910, calculated on the basis of the complex indicator

Forrás: az 1910. évi népszámlálás és az 1908. évi adóösszeírás adat

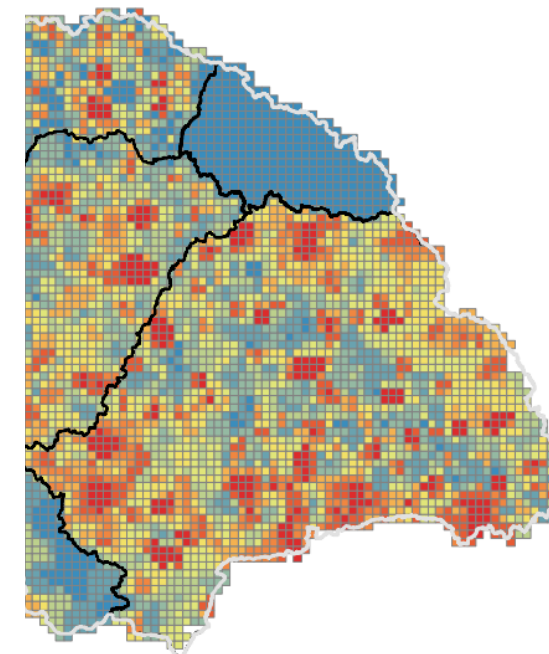
A fejlettségi térszerkezet 1910 és 2010 közötti átalakulása, a komplex mutató fejlettségi decilisek rangszámainak változása alapján, 10x10 km-es gridhálózatra számítva

Changes in the spatial structure of development between 1910 and 2010, based on changes in the ranking of the development deciles of the complex indicator, calculated on a 10x10 km grid

A 2010. évi fejlettségi térszerkezet, fejlettségi decilisek szerint, a komplex mutató alapján 10x10 km-es gridhálózatra számítva

2010, by development decile, indicator for a 10x10 km grid network

Eltérő területi kiterjedés
Eltérő társadalmi érintettség
Eltérő fogalomhasználat
Azonos fogalmak tartalmi bizonytalansága

„Országos” összeírások.

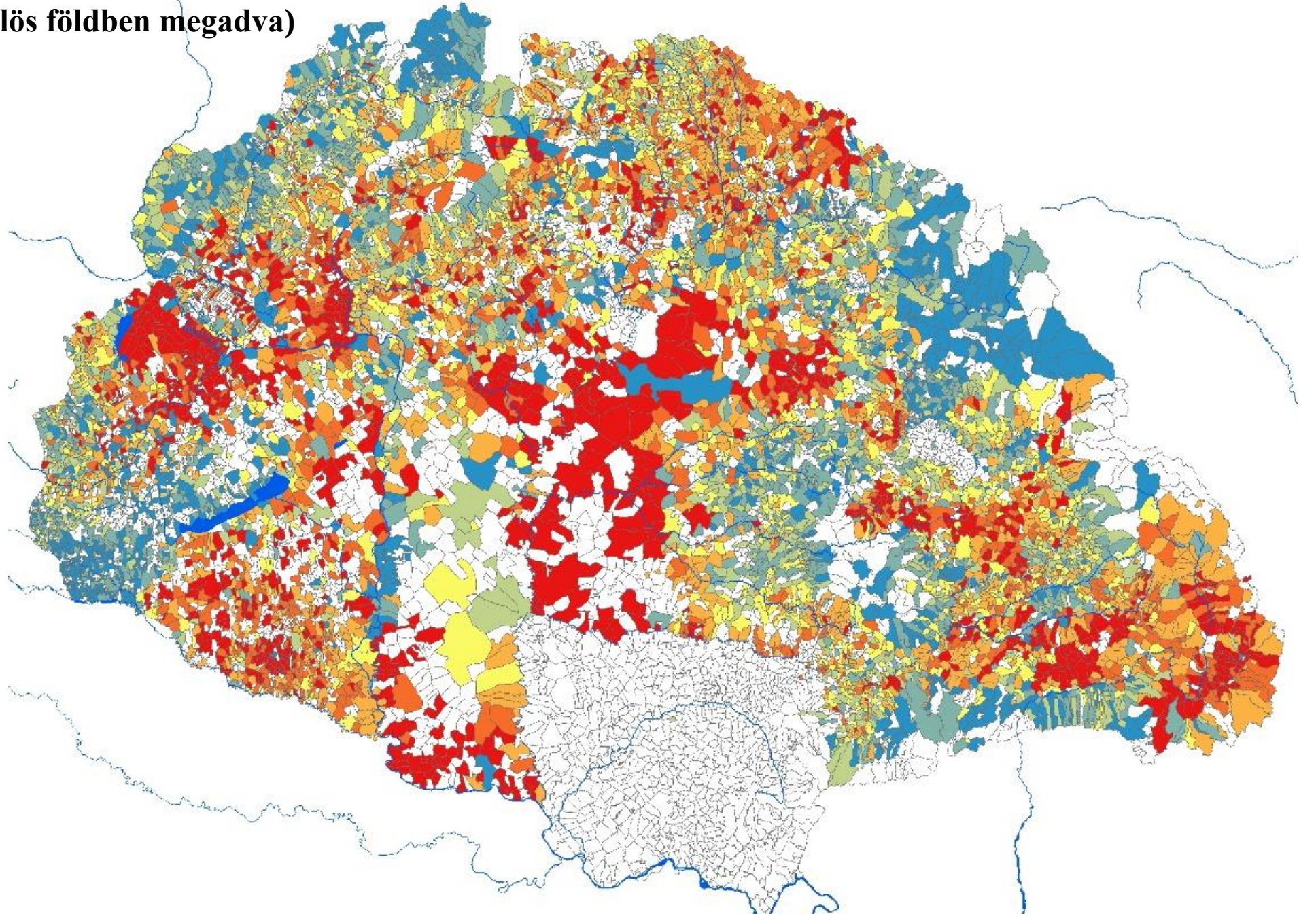
1720 kevés indikátor, de Erdély – nem teljes társadalmi vertikum
1750 sok gazd-társ.indikátor, csak Erdély
1767 kevés indikátor, Erdély nélkül
1775, vallás, etnika, intézményi infrastruktúra
1785 társadalomstatisztika, de Erdély
1786 gazdaságstatisztika, Erdély nélkül
1797 Vályi: területhasználat, kiegészítése, Erdély nélkül

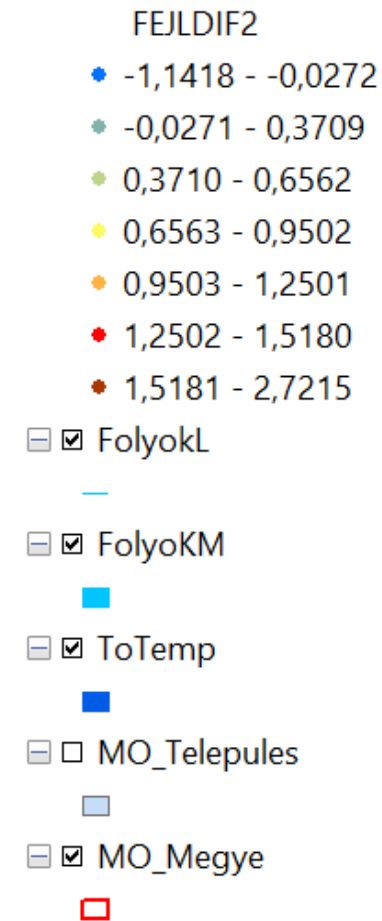
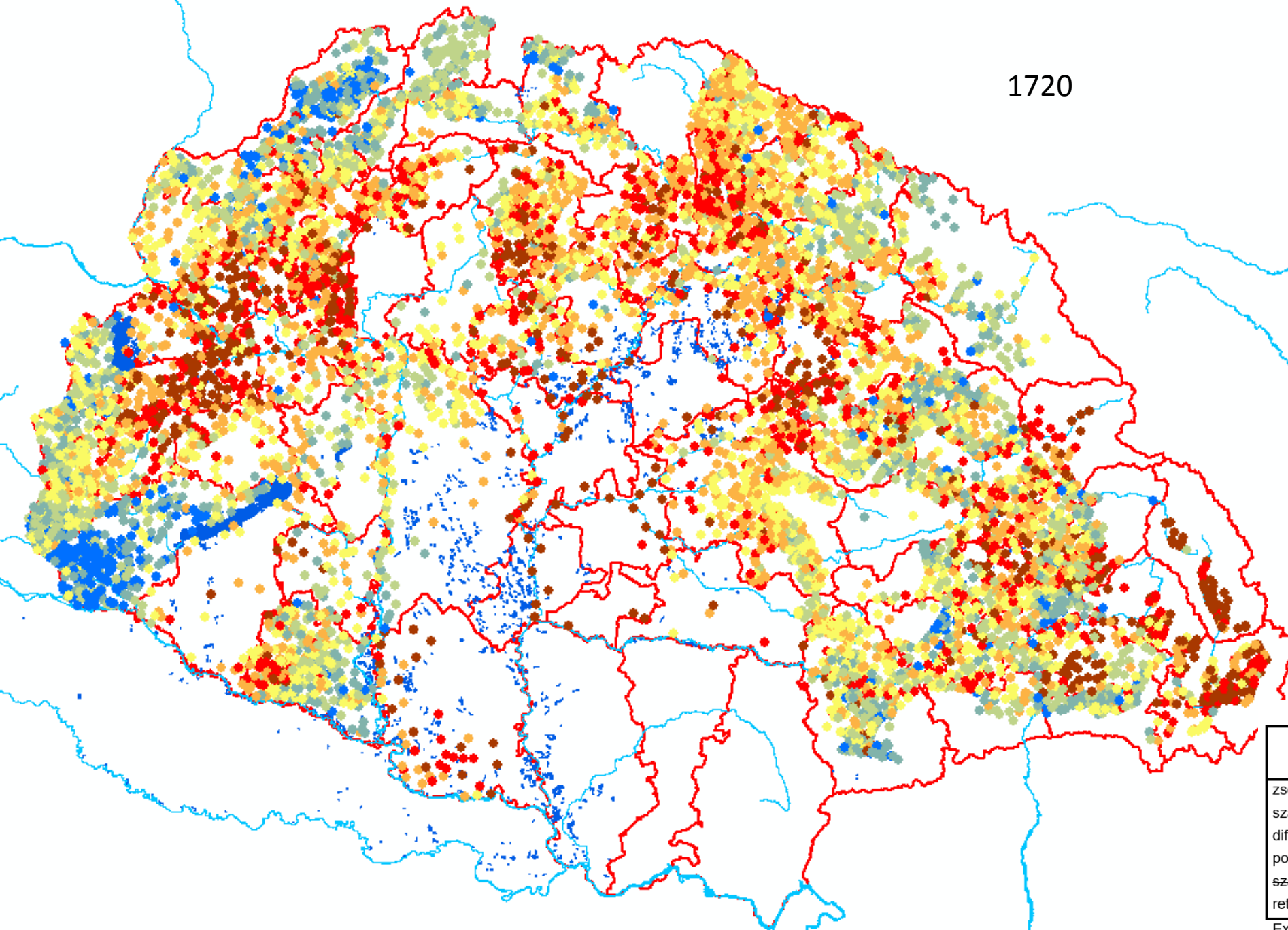
MÁS ORSZÁGBAN MÉG ENNYI SINCS.

A nagybirtok teljesítőképességét egyik sem vizsgálja. Tehát nem GDP. A termelőerők helyzetét mutatja.
Ipar áttételesen (polgárság aránya).
Dinamika nem vizsgálható (indirekt módon – birtokaprózódás, zselléresedés)
Pillanatkép - területileg fragmentált megközelítés.
Fajlagos adatok (% , egy főre), bizonytalan halmaz...

Single map overlay vs. PCA – kevés változó? Egyensúlyozás az optimális eloszlású esetszám és maximális változószám között

**Egy összeírt lakosra jutó földmennyiség regionális
differenciái 1720-ban (köblös földben megadva)**

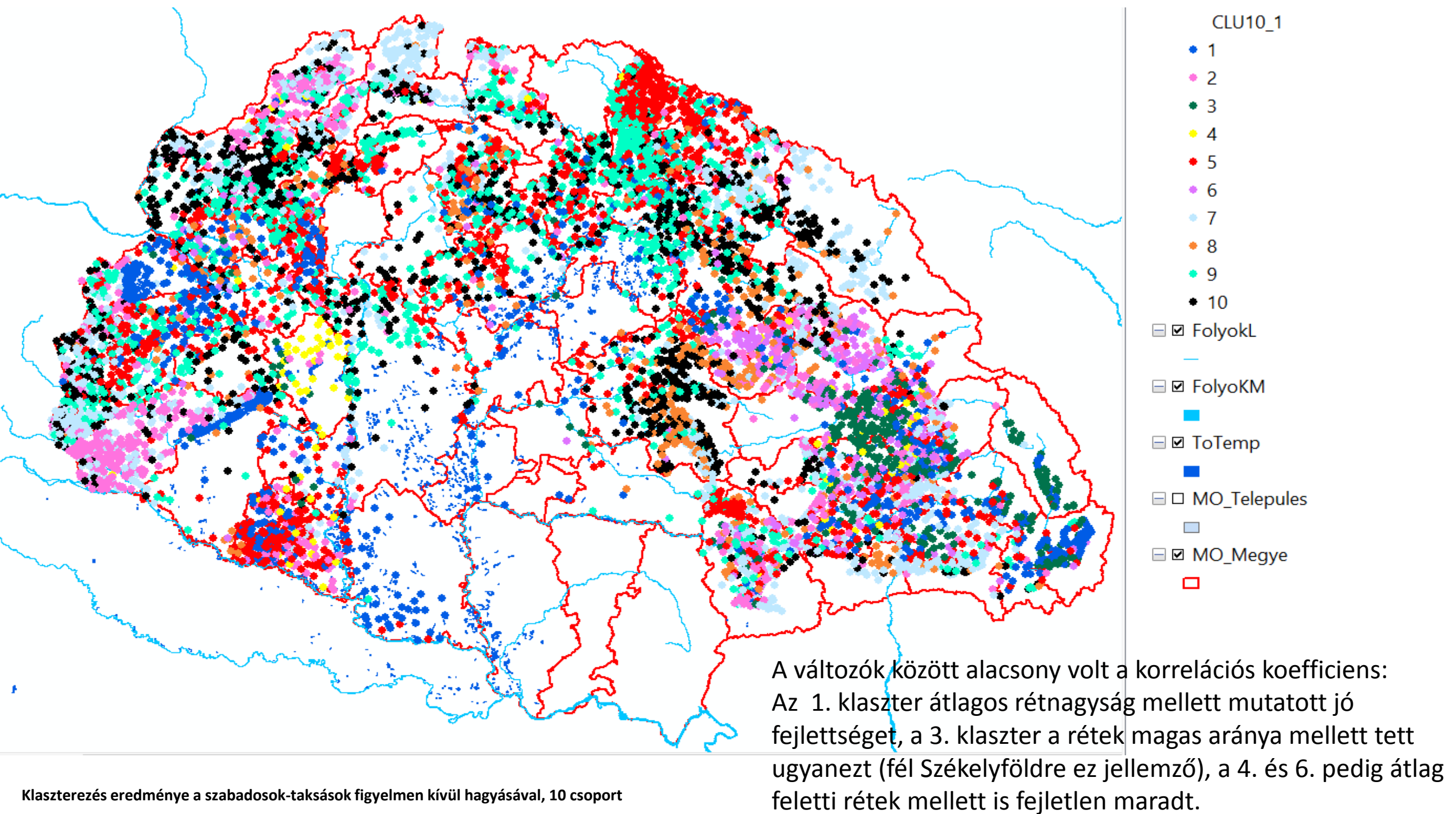

Rotated Component Matrix^a

	Component		
	1	2	3
zseller_per_összeirt1720	,005	,935	-,025
szanto_per_jobbagy1720	,709	,314	,037
diffjobbagy84_20szazalekpont	,320	,798	,042
polgarany20	,007	,006	,999
szabadostaksasarany720	,809	-,137	-,020
retpertelkesjobbagy720	,752	,354	,007

Extraction Method: Principal Component Analysis.
 Rotation Method: Varimax with Kaiser Normalization.
^a. Rotation converged in 4 iterations.

Magas fejlettsége ellenére az 1. klaszterben a teljes jobbágyság aránya csökkent, tehát hosszú távon a zselléresedés fenyegette, akárcsak az 5. és 7. klaszter településeit, csak hogy az előbbiek 1720-ban is átlagos fejlettségűek voltak, az utóbbiak pedig egyenesen periferikusak.

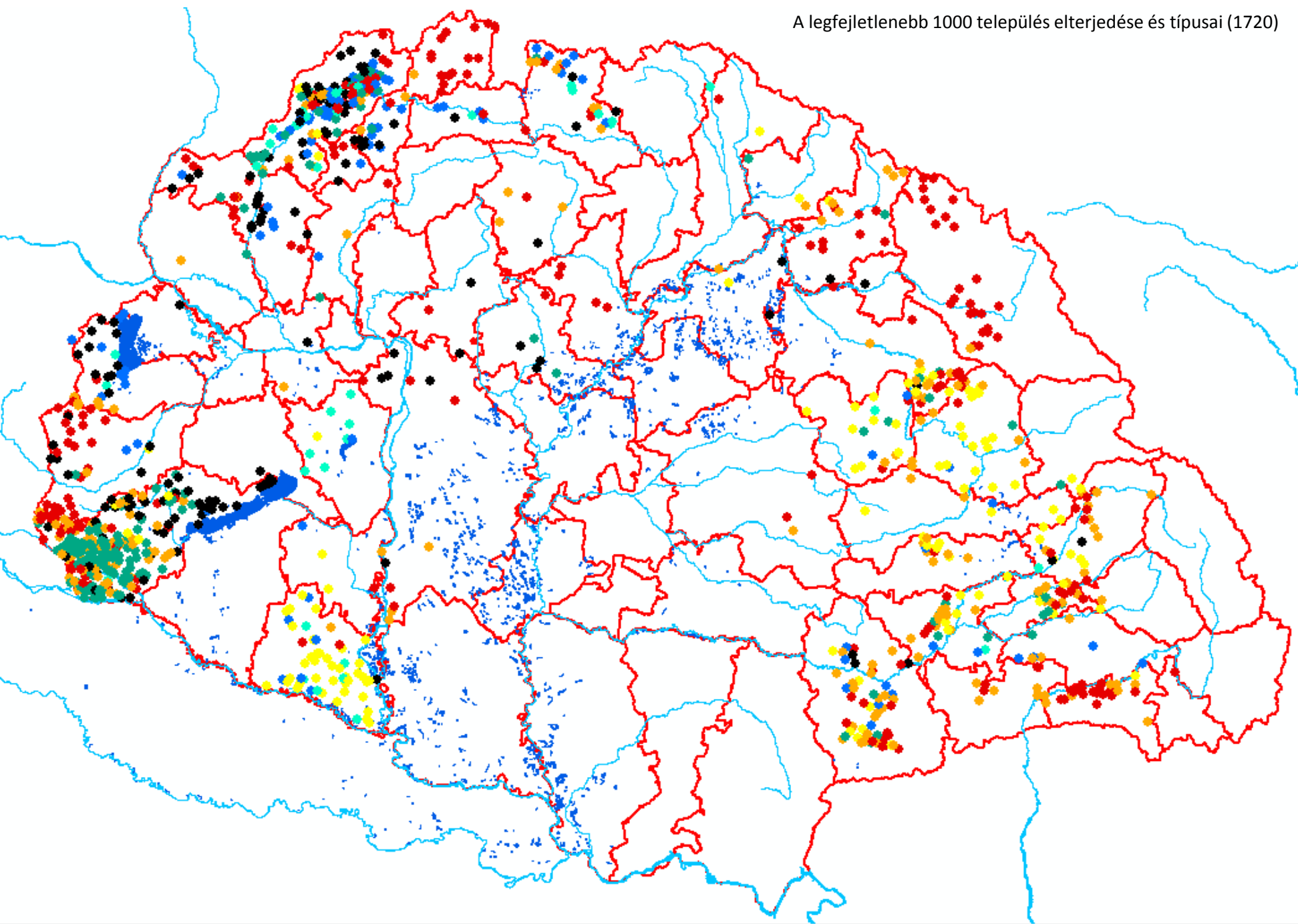
Az átlagos fejlettségű 8-9-10. klaszterben ugyancsak magas volt a zselléresedés, átrétegződés.

A 3. és 4. klasztert pedig a teljes jobbágyság arányának növekedése jellemezte – ez utóbbi csak azért nem kedvező tendencia, mert a 3. székely klaszter esetében a teljes jobbágyság arányának növekedése a szabadosok rovására történt, a 4. klaszter pedig eleve szegény volt.

Az igen fejletlen 2. klaszterben enyhén nőtt a jobbágyság aránya, ez viszont jelentéktelen némi felzárkózást indikál.

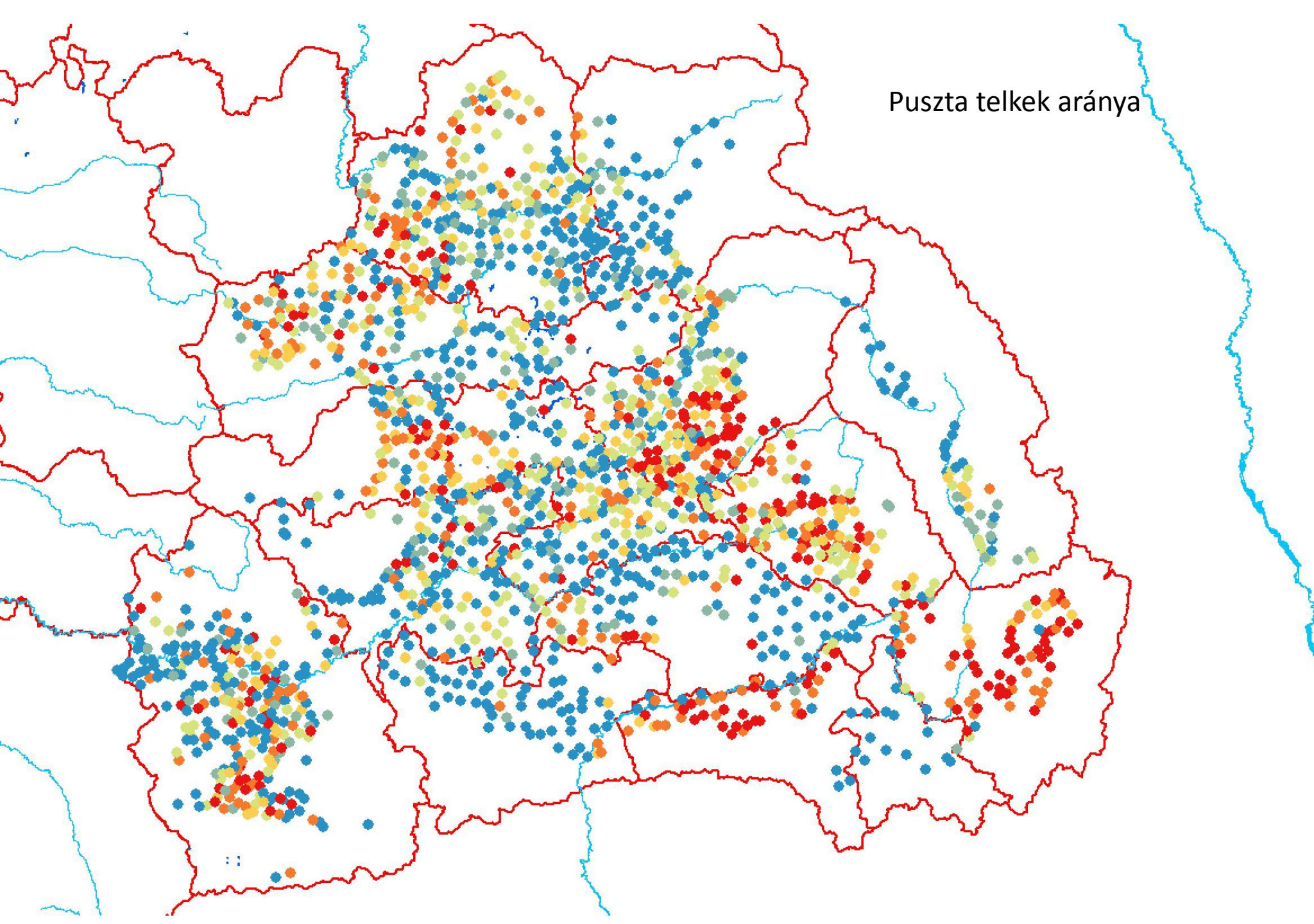
Ward Method		zseller összeirt 1720	szanto jobbagy 1720	jobbagy aranya20	diff jobbagy84 20 %	nemes aranya20	polg arany20	szabados taksasa rany720	rettelkes jobbagy720	fejldif 2
1	N	674,000	674,000	674,000	674,000	674,000	674,000	674,000	674,000	674,000
	Mean	13,086	27,257	0,717	-0,257	0,046	0,000	0,067	4,737	1,429
	Std. Deviation	14,682	3,714	0,256	0,314	0,116	0,010	0,166	2,616	0,461
2	N	757,000	757,000	757,000	757,000	757,000	757,000	757,000	757,000	757,000
	Mean	44,406	8,619	0,515	0,029	0,007	0,000	0,004	2,351	0,011
	Std. Deviation	14,414	5,727	0,139	0,206	0,031	0,000	0,035	1,852	0,391
3	N	344,000	344,000	344,000	344,000	344,000	344,000	344,000	344,000	344,000
	Mean	34,732	29,784	0,256	0,190	0,069	0,001	0,204	11,693	1,431
	Std. Deviation	26,060	0,941	0,192	0,202	0,139	0,019	0,296	0,730	0,382
4	N	93,000	93,000	93,000	93,000	93,000	93,000	93,000	93,000	93,000
	Mean	66,889	27,702	0,299	0,182	0,002	0,000	0,003	5,039	0,493
	Std. Deviation	10,959	3,349	0,108	0,166	0,012	0,000	0,012	2,508	0,336
5	N	1219,000	1219,000	1219,000	1219,000	1219,000	1219,000	1219,000	1219,000	1219,000
	Mean	5,329	16,067	0,891	-0,359	0,026	0,005	0,009	2,553	1,055
	Std. Deviation	9,274	3,808	0,162	0,202	0,091	0,057	0,048	1,401	0,291
6	N	261,000	261,000	261,000	261,000	261,000	261,000	261,000	261,000	261,000
	Mean	28,440	16,212	0,533	-0,053	0,042	0,000	0,032	9,057	1,063
	Std. Deviation	17,810	5,467	0,236	0,267	0,093	0,000	0,107	2,135	0,442
7	N	1243,000	1243,000	1243,000	1243,000	1243,000	1243,000	1243,000	1243,000	1243,000
	Mean	9,160	4,994	0,848	-0,243	0,032	0,000	0,008	1,402	0,435
	Std. Deviation	11,367	3,586	0,174	0,162	0,120	0,012	0,051	1,058	0,194

A legfejletlenebb 1000 település elterjedése és típusai (1720)

- ☒ **<all other>**
- CLU7_2
- <Null>**
- ☒ 1
- ☒ 2
- ☒ 3
- ☒ 4
- ☒ 5
- ☒ 6
- ☒ 7
- ☒ FolyokL
- ☒ FolyoKM
- ☒ ToTemp
- ☐ MO_Telepul
- ☒ MO_Megye

Ward Method		zseller összeir 1720	szanto jobbagy 1720	jobbagy aranya20	diff jobbagy84 20 %	nemes aranya20	polg arany20	szabados taksas arany720	ret telkes jobbagy720	fejl dif 2
1	N	179,000	179,000	179,000	179,000	179,000	179,000	179,000	179,000	179,000
	Mean	54,363	4,328	0,442	0,194	0,001	0,000	0,003	1,521	-0,466
	Std. Deviation	12,140	2,497	0,118	0,151	0,009	0,000	0,029	1,085	0,237
2	N	38,000	38,000	38,000	38,000	38,000	38,000	38,000	38,000	38,000
	Mean	76,233	25,611	0,233	0,274	0,000	0,000	0,000	2,200	0,001
	Std. Deviation	10,949	4,244	0,110	0,146	0,000	0,000	0,000	2,116	0,271
3	N	99,000	99,000	99,000	99,000	99,000	99,000	99,000	99,000	99,000
	Mean	46,503	11,949	0,507	0,017	0,004	0,000	0,001	1,028	0,002
	Std. Deviation	13,914	3,088	0,137	0,145	0,040	0,000	0,006	0,882	0,261
4	N	207,000	207,000	207,000	207,000	207,000	207,000	207,000	207,000	207,000
	Mean	26,739	4,670	0,650	0,003	0,018	0,002	0,012	1,874	0,042
	Std. Deviation	9,236	2,738	0,125	0,119	0,073	0,024	0,073	1,162	0,182
5	N	149,000	149,000	149,000	149,000	149,000	149,000	149,000	149,000	149,000
	Mean	40,328	4,740	0,588	-0,268	0,001	0,000	0,002	0,870	0,095
	Std. Deviation	12,193	2,783	0,123	0,129	0,013	0,000	0,012	0,890	0,181
6	N	125,000	125,000	125,000	125,000	125,000	125,000	125,000	125,000	125,000
	Mean	45,385	13,258	0,467	0,219	0,020	0,000	0,001	4,245	0,123
	Std. Deviation	13,413	4,999	0,138	0,167	0,078	0,000	0,009	2,036	0,165
7	N	237,000	237,000	237,000	237,000	237,000	237,000	237,000	237,000	237,000
	Mean	7,221	3,217	0,823	-0,126	0,079	0,004	0,008	0,856	0,234
	Std. Deviation	8,224	2,257	0,209	0,113	0,203	0,065	0,059	0,701	0,094
Total	N	1034,000	1034,000	1034,000	1034,000	1034,000	1034,000	1034,000	1034,000	1034,000
	Mean	34,971	6,793	0,594	0,005	0,025	0,001	0,005	1,653	0,010

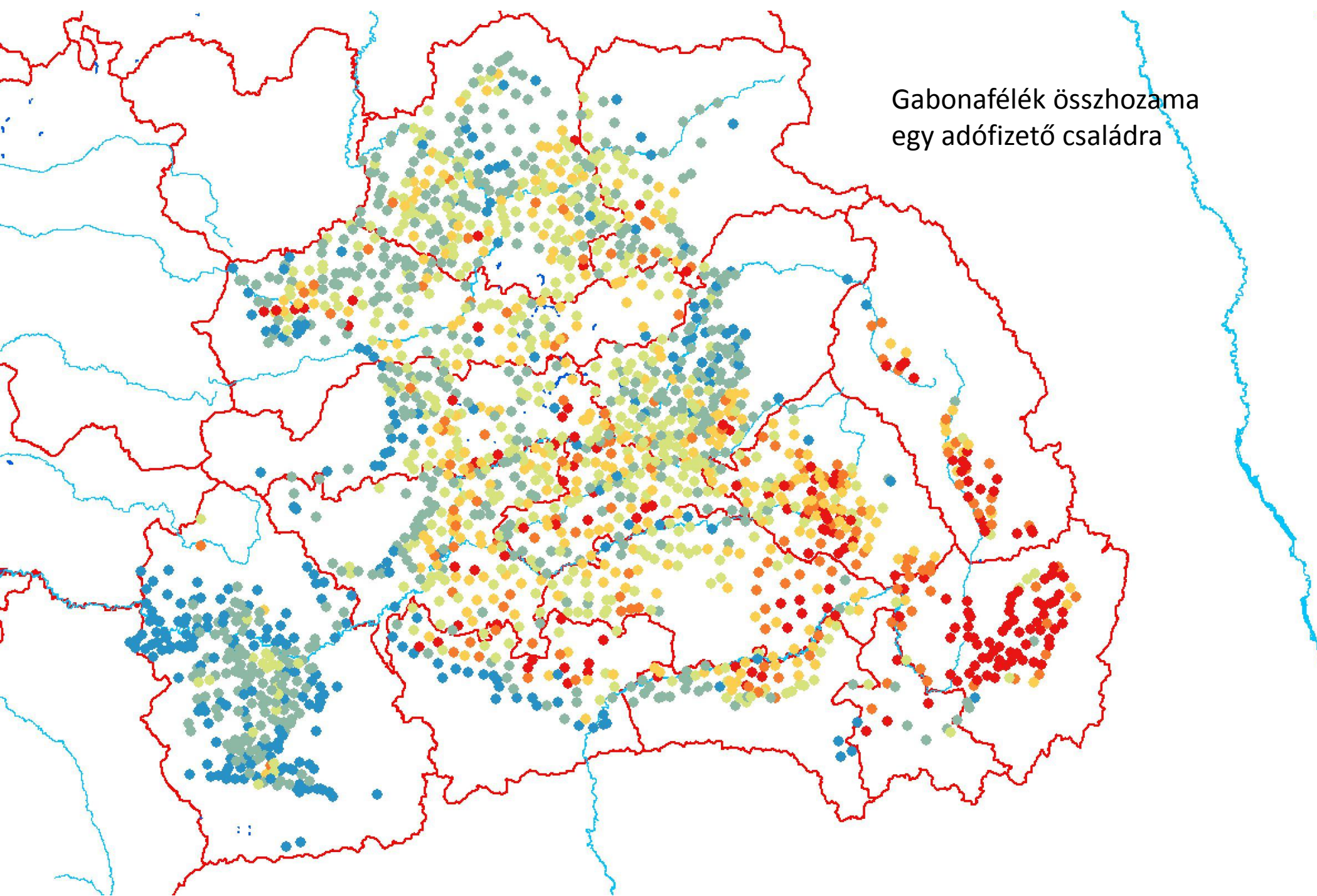
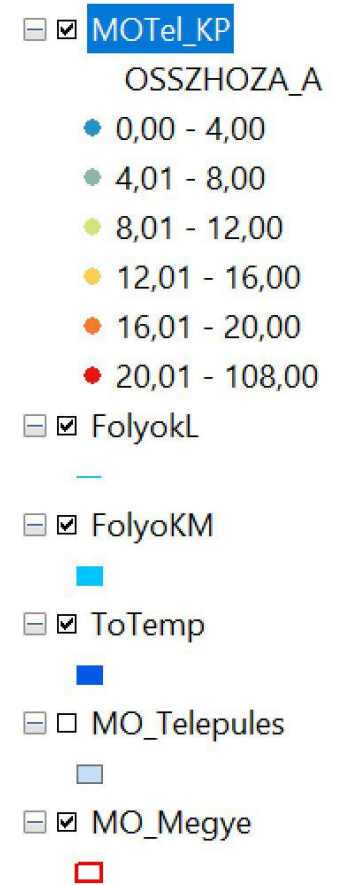

Pusztatelek aránya

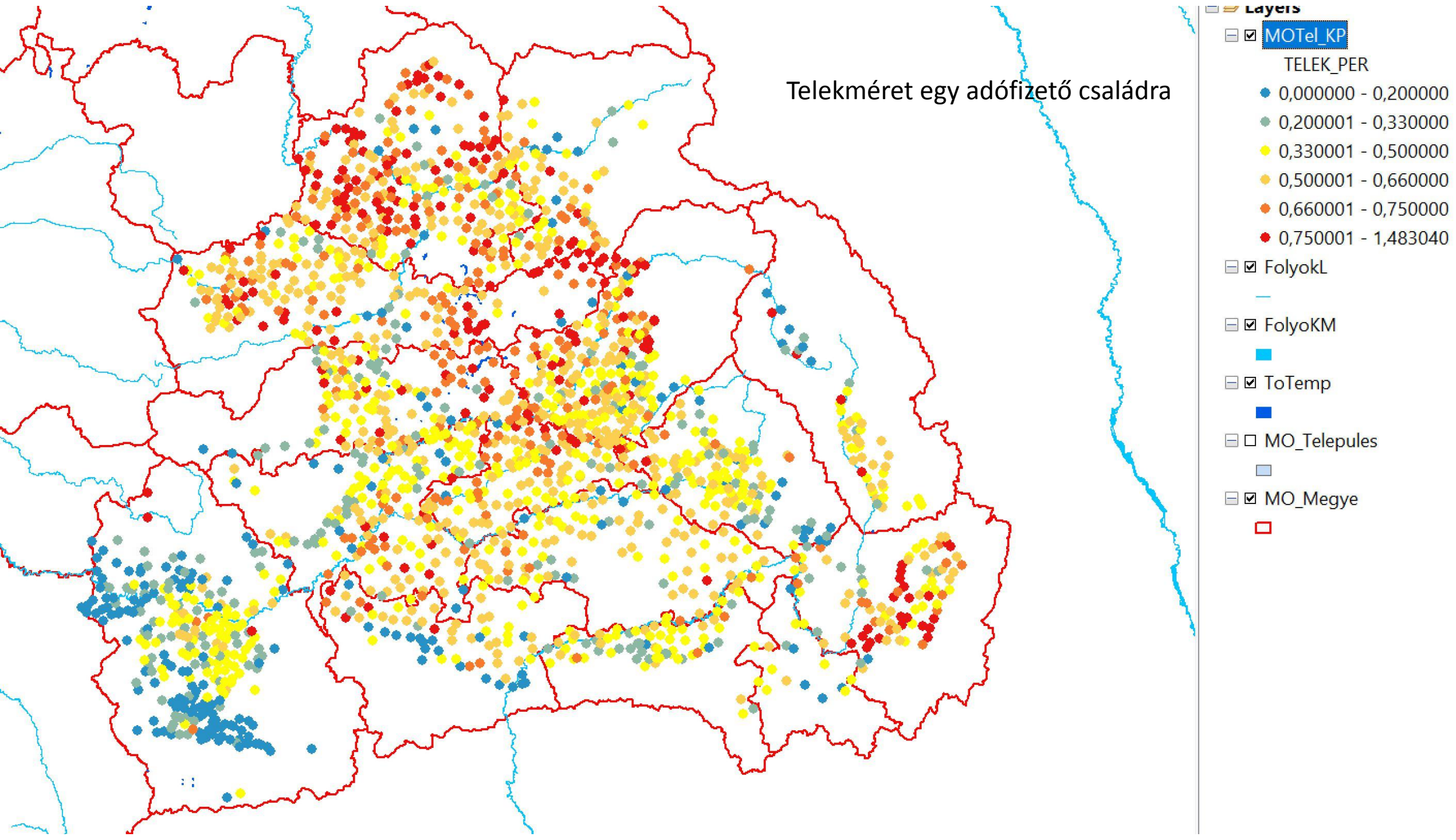
- ☒ MOTel_KP
- PUSZTATELE
 - 0,00 - 0,05
 - 0,06 - 0,10
 - 0,11 - 0,20
 - 0,21 - 0,30
 - 0,31 - 0,50
 - 0,51 - 1,00
- ☒ FolyokL
- ☒ FolyoKM
- ☒ ToTemp
- ☐ MO_Telepules
- ☒ MO_Megye

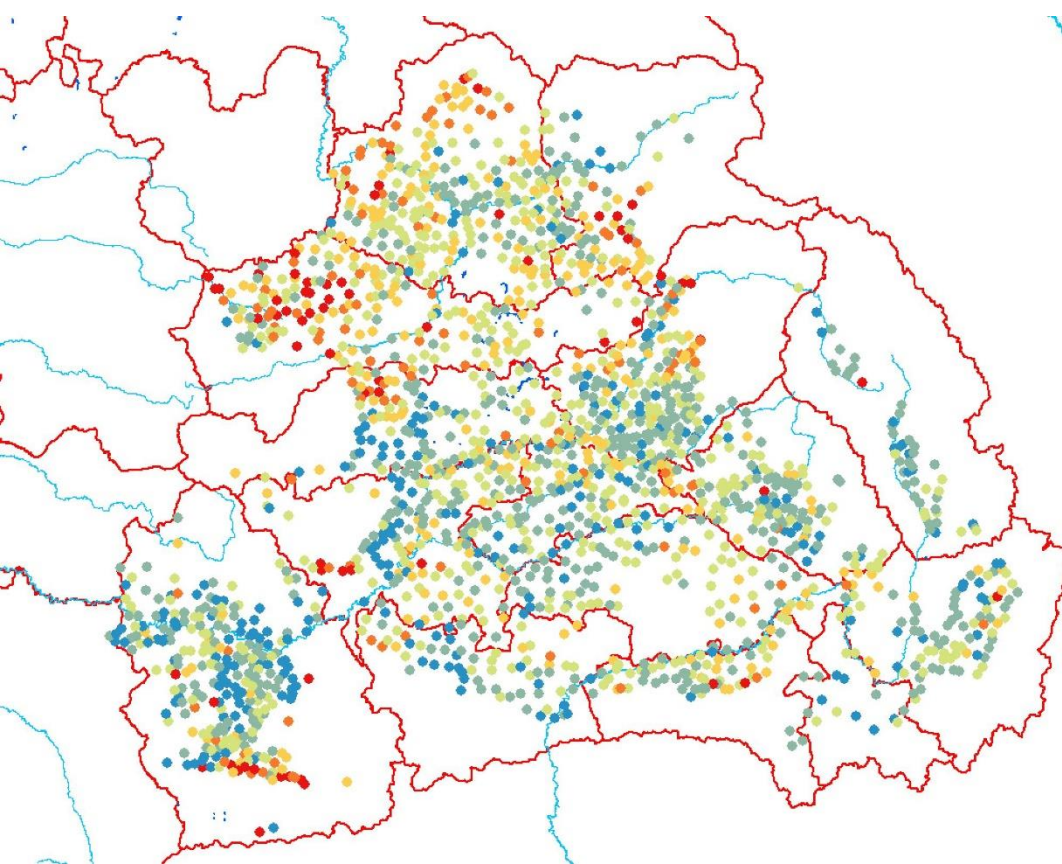
ERDÉLY, 1750
Köztes kor, kis terület
Hardcore indikátorok

Gabonafélék összhozama
egy adófizető családra

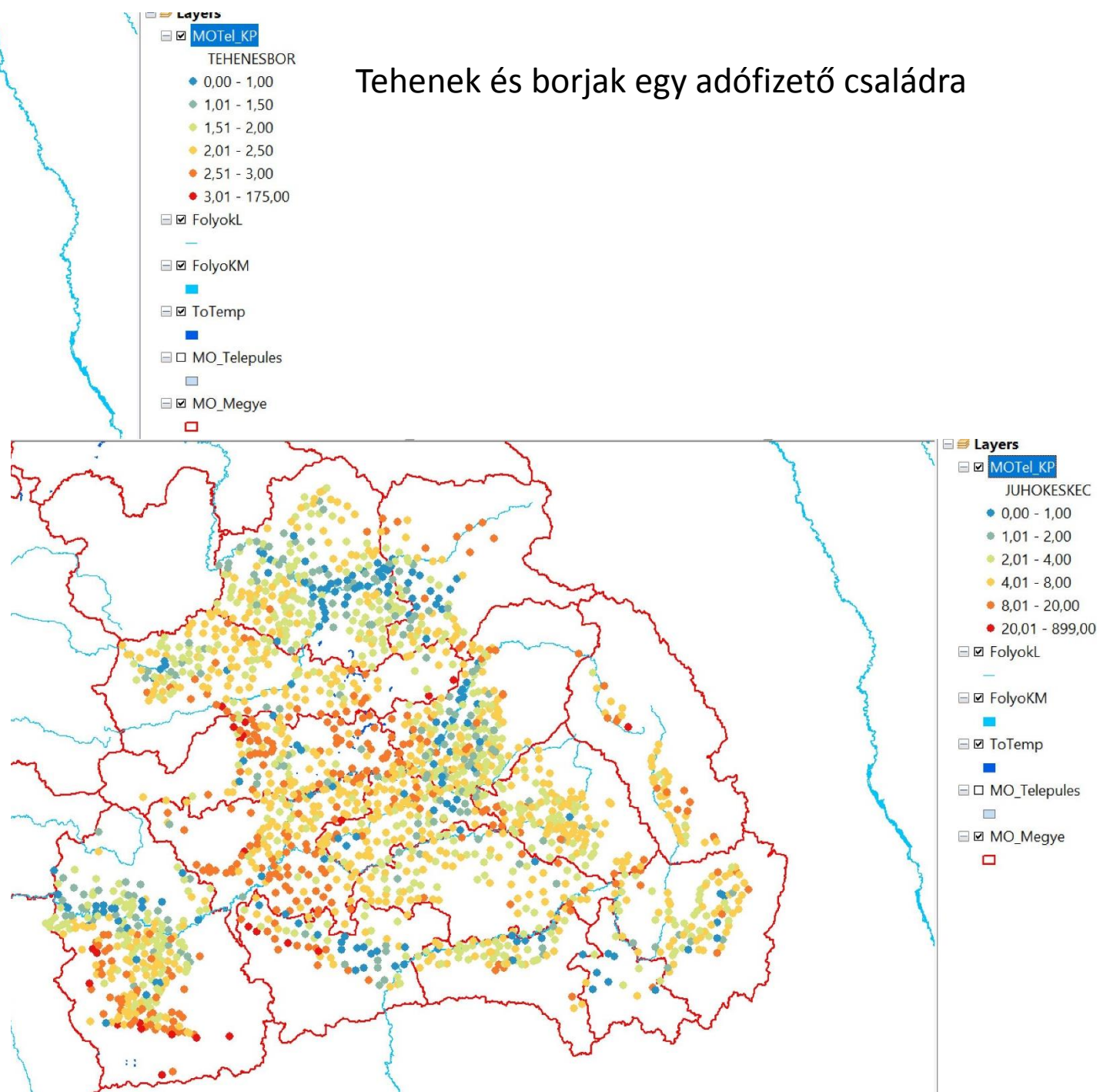

Telekméret egy adófizető családra

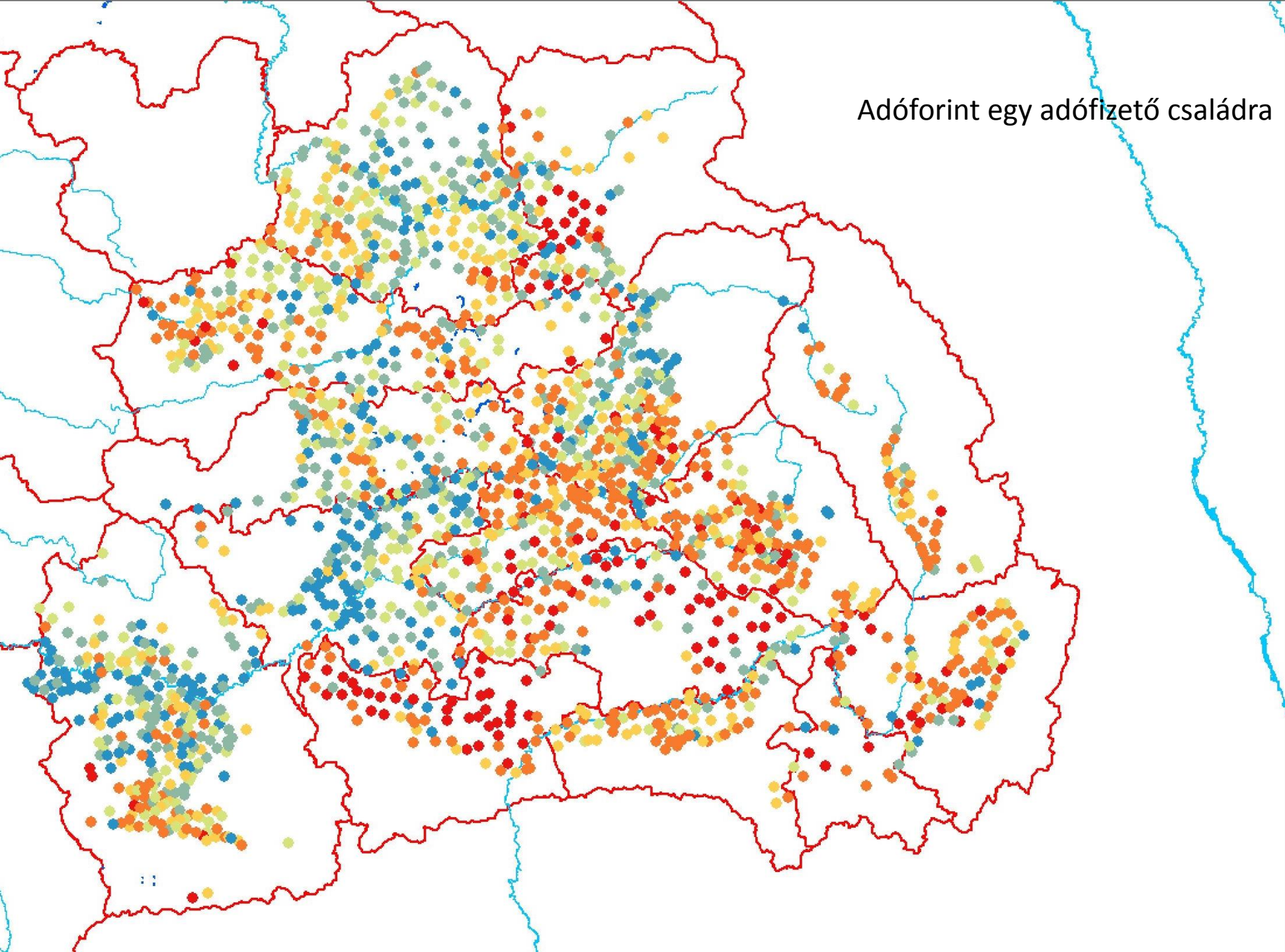

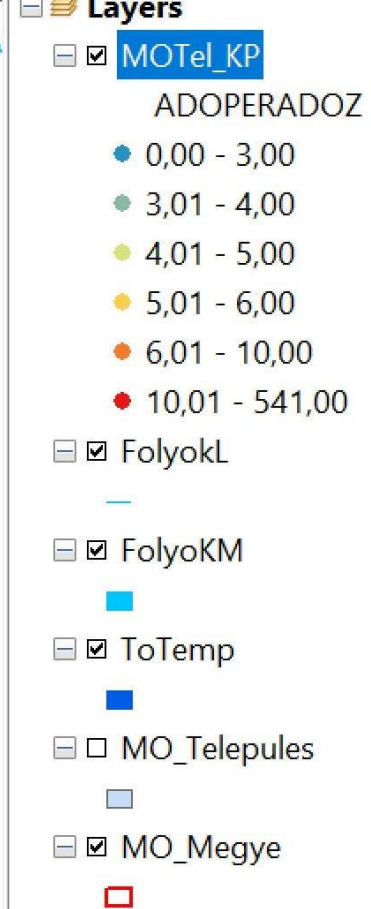
Tehenek és borjak egy adófizető családra

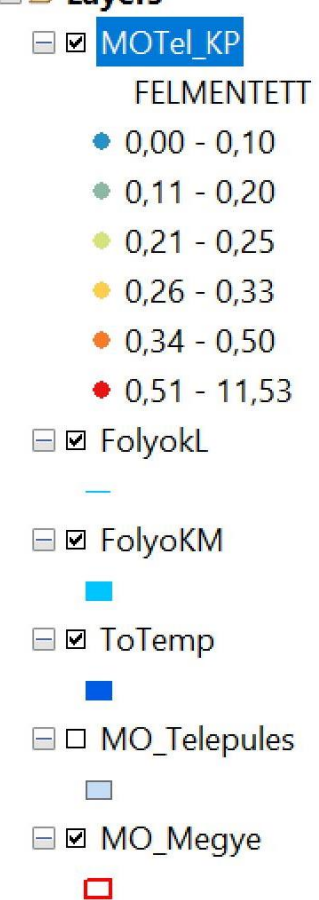
Juhok és kecskék egy adófizető családra

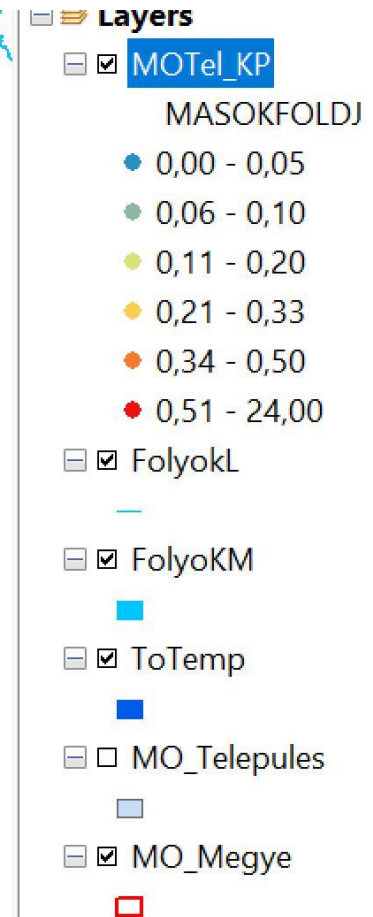
Adóforint egy adófizető családra

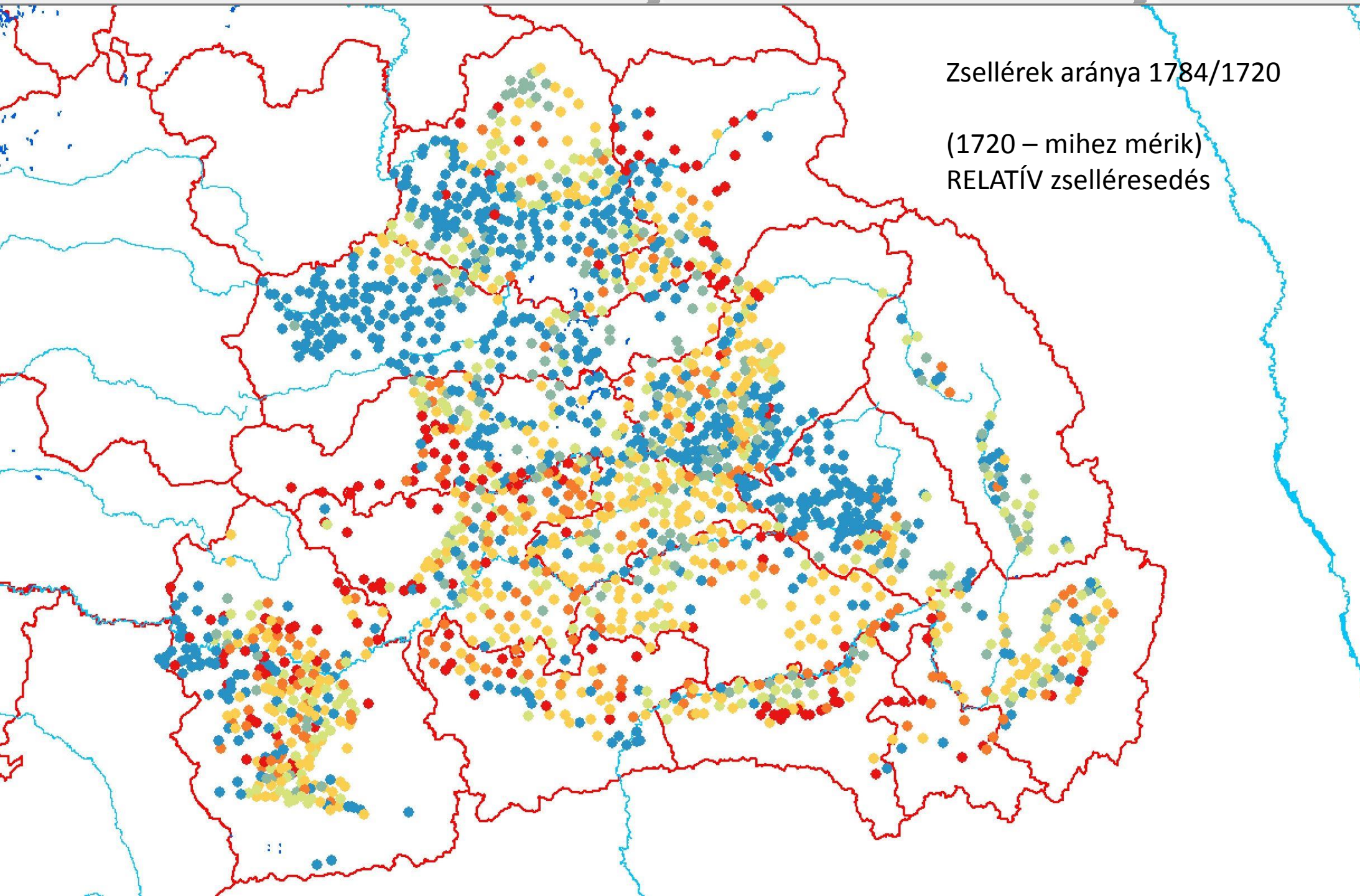

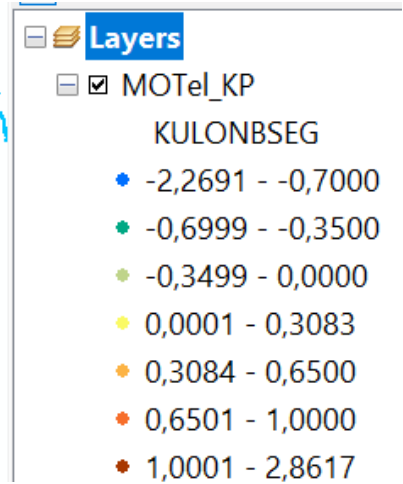
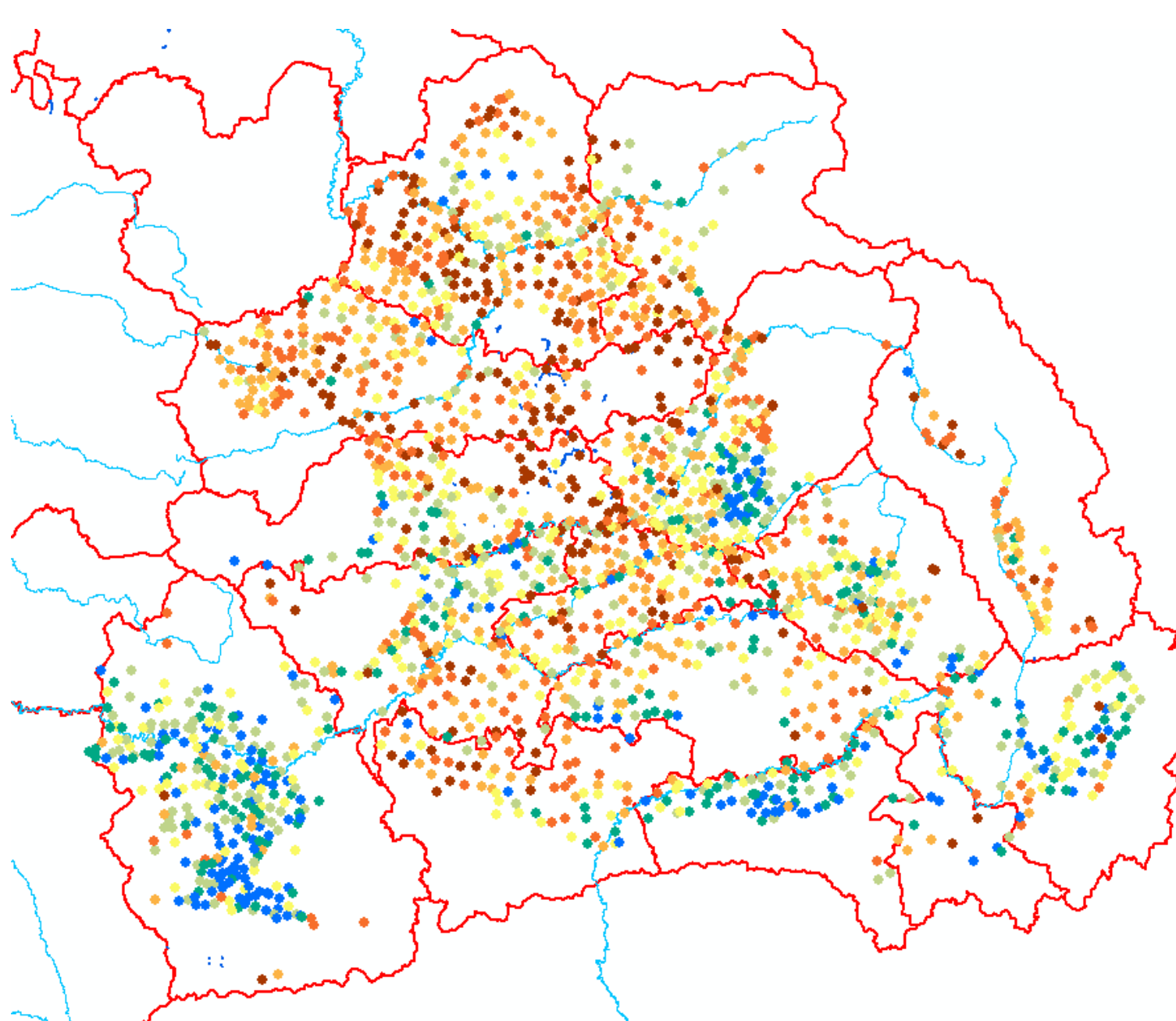
Adózás alól felmentettek aránya az
adófizetőkhez mérve

mások földjén dolgozók aránya
az adófizetőkhez mérve

Rotated Component Matrix^a

	Component					
	1	2	3	4	5	6
telek_per_csalad	,206	,011	-,674	-,006	,369	,011
pusztatelek_aranya1750	,445	-,290	,437	-,090	,091	,116
adohatralekperadozocsalad49	,313	,559	-,064	-,015	-,344	-,084
közbvevperadozocsalad1750	,196	,645	-,065	-,072	-,013	,080
köztartozasperadozocsalad750	-,137	,703	-,038	-,011	,128	-,004
polgarany84	-,213	,378	,071	-,056	,106	,630
osszhozamperadozocsalad750	,621	,128	,050	-,103	,427	,014
igavonperadozocsalad1750	,014	,060	,110	,186	,740	,047
tehenesborjakpercsalad1750	,276	-,113	-,211	,725	,027	,026
juhokeskecskekpercsalad1750	-,083	-,001	,102	,802	,029	-,063
malommajorpalinkaFTpercsalad	,123	-,162	-,079	-,015	-,127	,834
adoFTperadozocsalad1749	,694	,495	-,022	,010	-,032	,008
felmentettperadozo1750	-,148	-,052	,657	,054	,076	-,107
masokfoldjendolg_peradozo1750	,299	-,031	,629	-,130	,106	,094
zselleresedes01	-,205	,105	,176	,172	-,497	,198

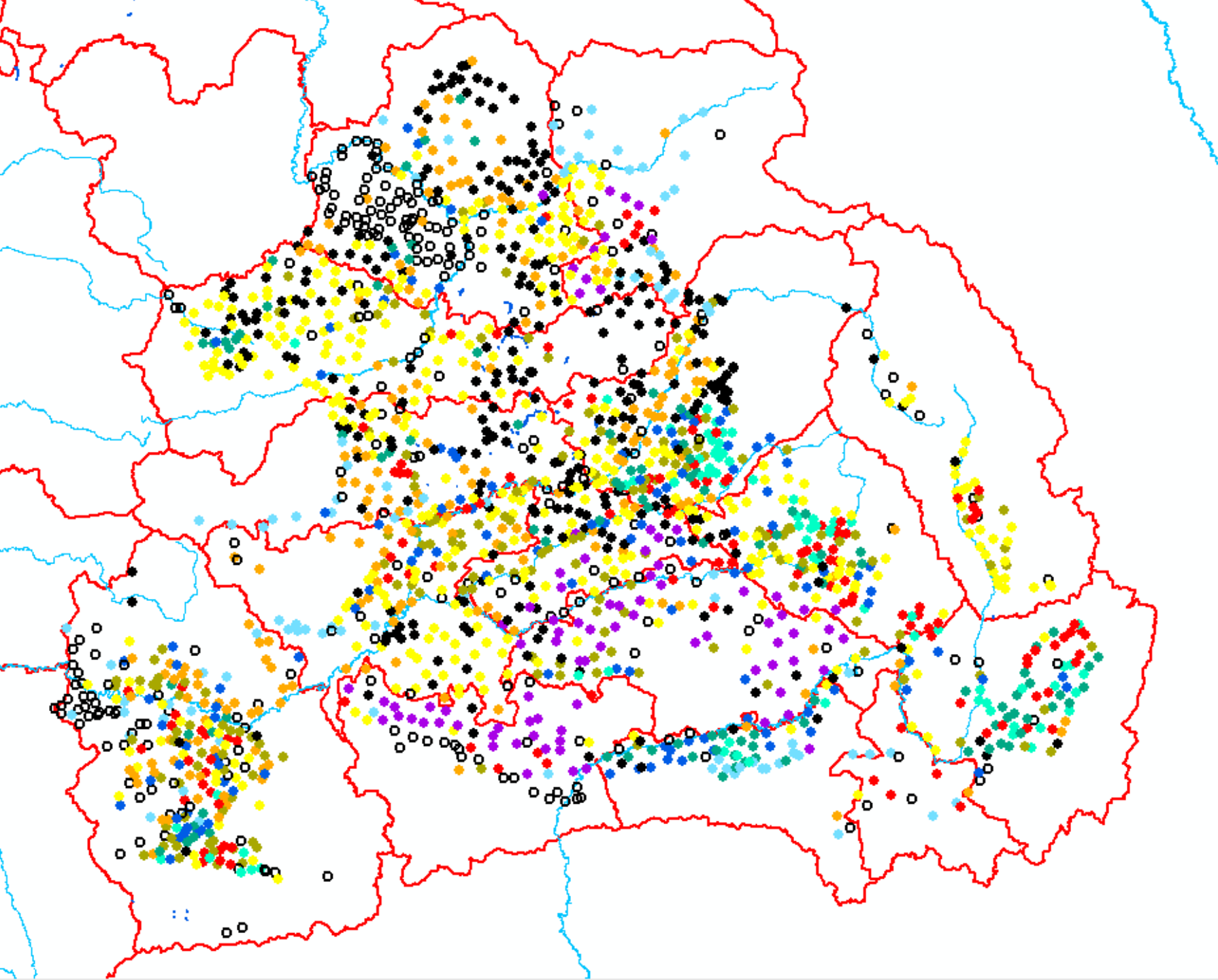

Table Of Contents

Layers

☒ MOTel_KP

CLU10_2

☐ 0

☐ 1

☒ 2

☐ 3

☐ 4

☐ 5

☐ 6

☐ 7

☐ 8

☐ 9

☐ 10

☒ FolyokL

☒ FolyoKM

☒ ToTemp

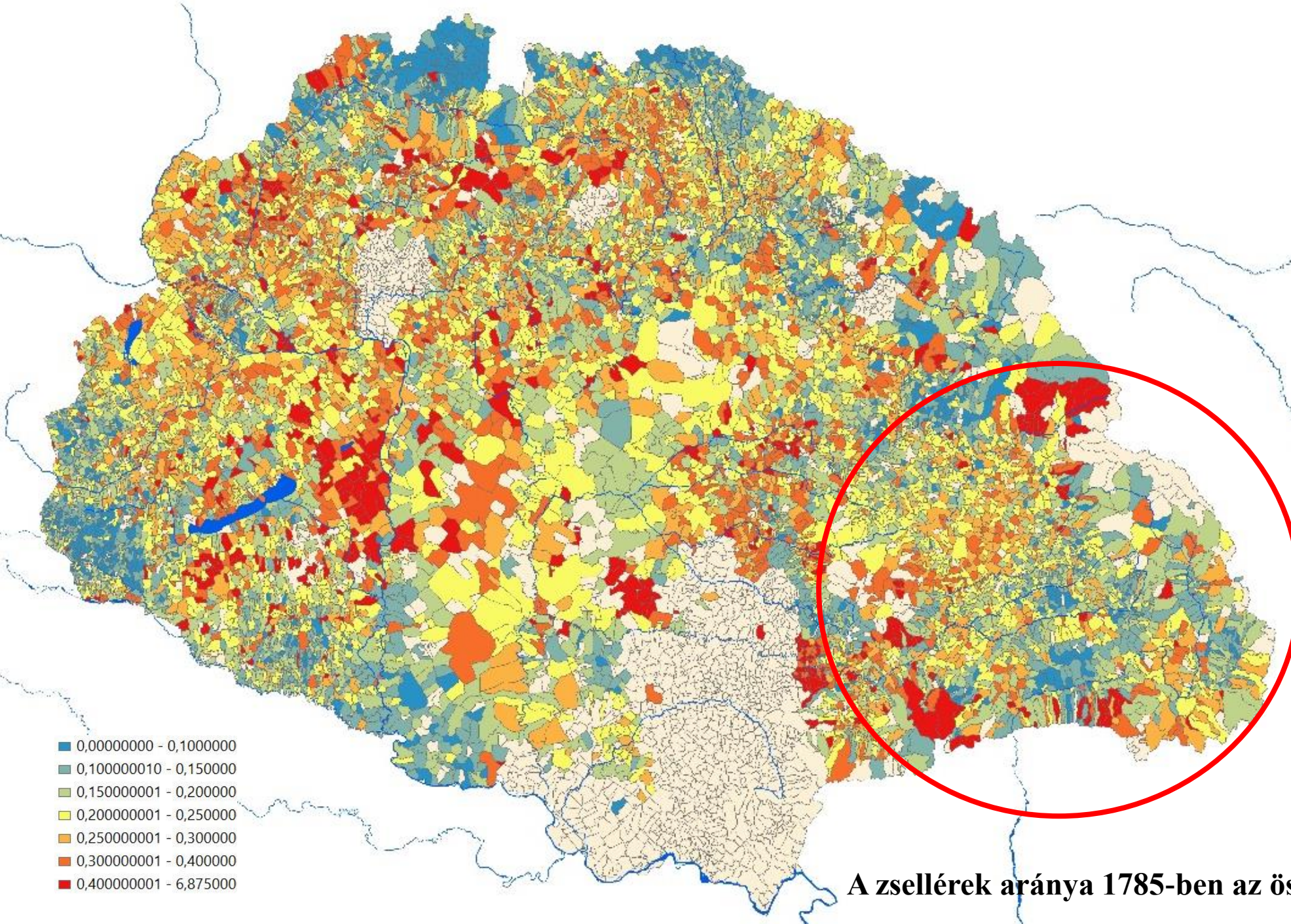
☐ MO_Telepu

☒ MO_Megye

[illegible]

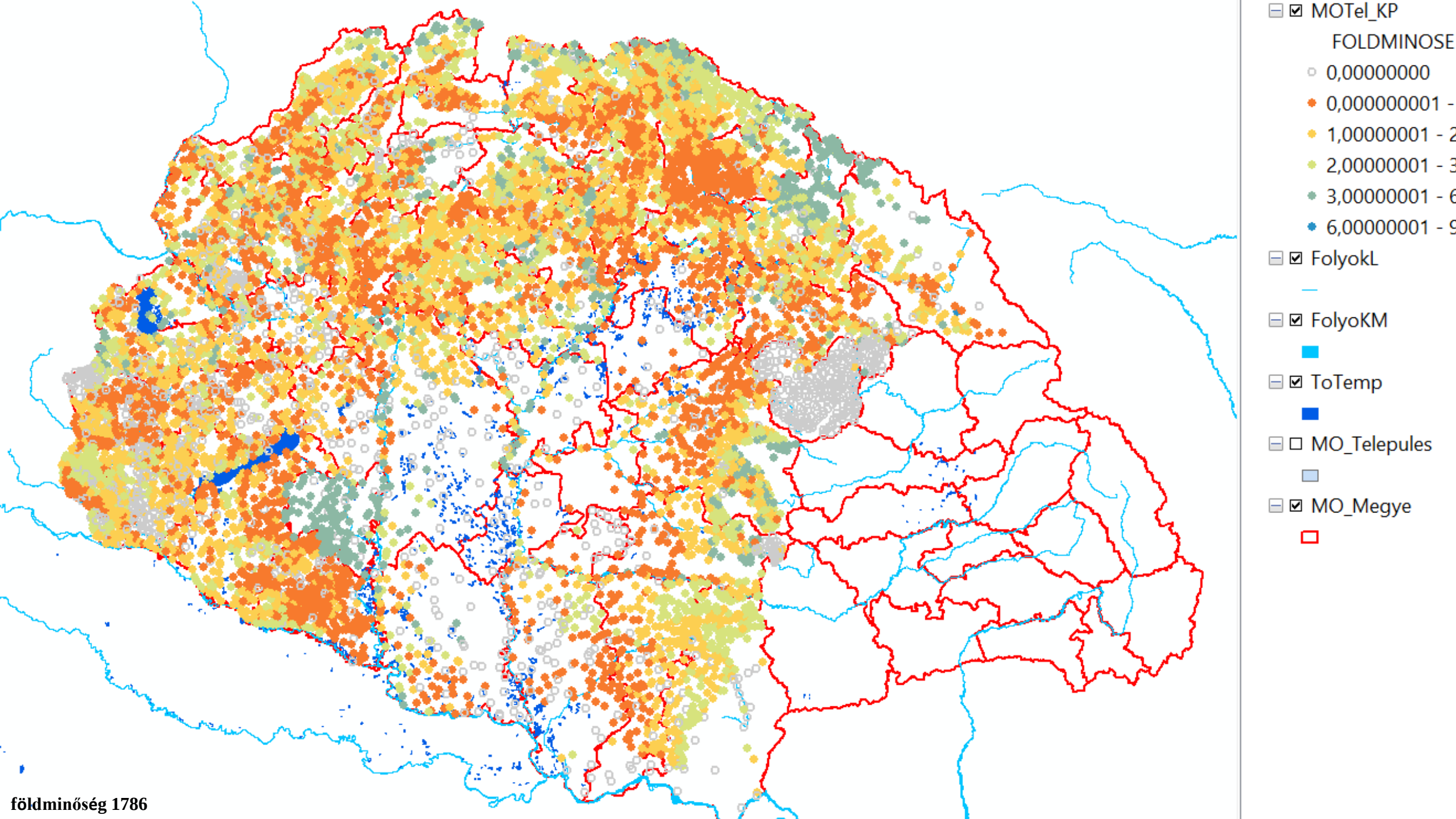
1785/86 – sok változó
DE HIÁNYOS (nemcsak
ERDÉLY)

Egyensúlyozni a változószám
és optimális esetszám
és eloszlás között

9000 helyett 7000 település,
DE 13 input változó

Egyváltozós kartogramok +
PCA

A zsellérek aránya 1785-ben az összes f. férfihöz viszonyítva

Robotnapok száma egy parasztra 1786

Table Of Contents

Layers

☒ MOTel_KP

KORROBOT_P

0,00000 - 1,00000

1,00001 - 13,00000

13,00001 - 26,00000

26,00001 - 52,00000

52,00001 - 70,00000

70,00001 - 104,00000

104,00001 - 4753,50000

☒ FolyokL

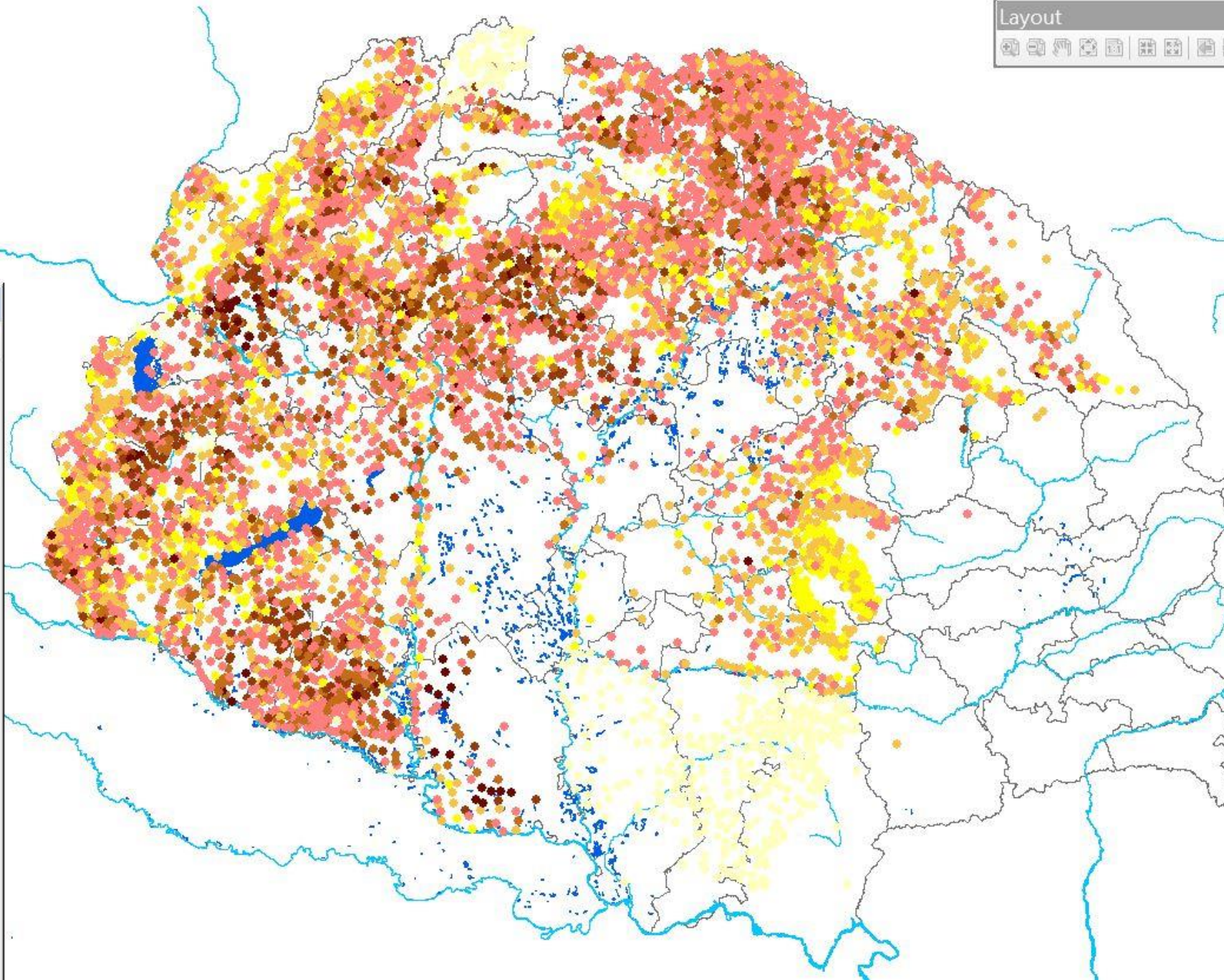
☒ FolyoKM

☒ ToTemp

☐ MO_Telepules

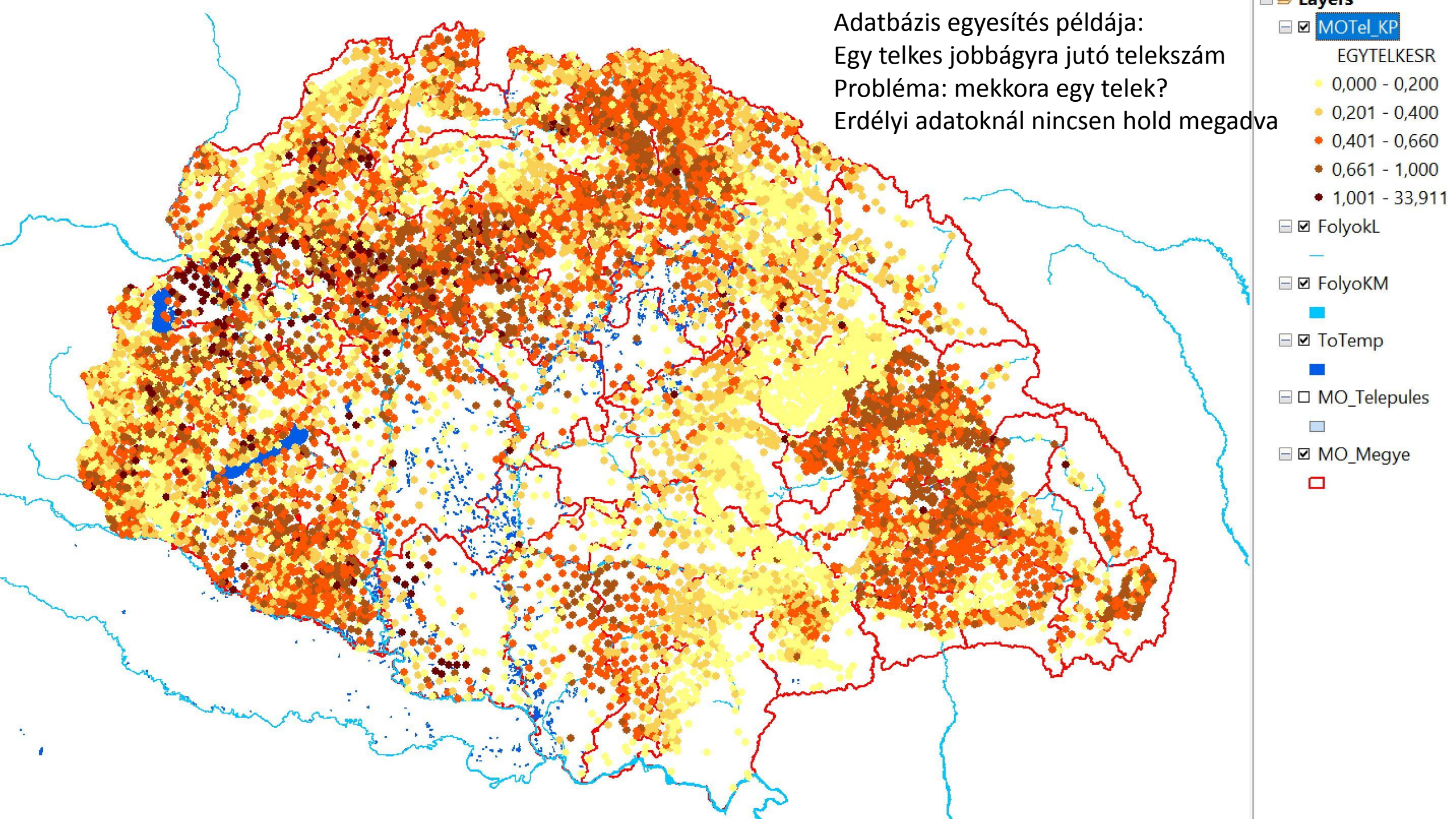
TOTALHEAD

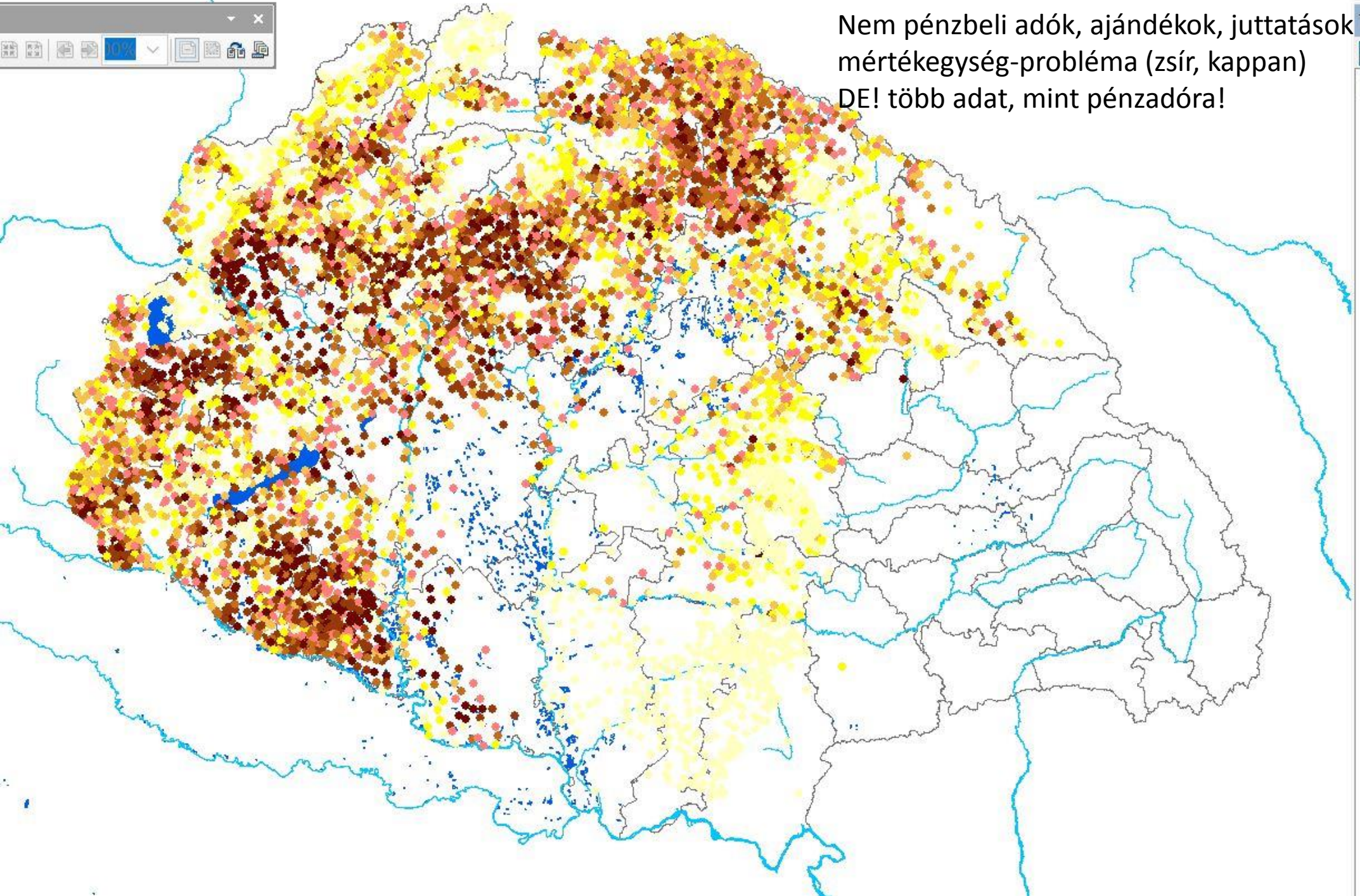
0,00000 - 10,00000

Layout

Adatbázis egyesítés példája:
Egy teljes jobbágyra jutó telekszám
Probléma: mekkora egy telek?
Erdélyi adatoknál nincsen hold megadva

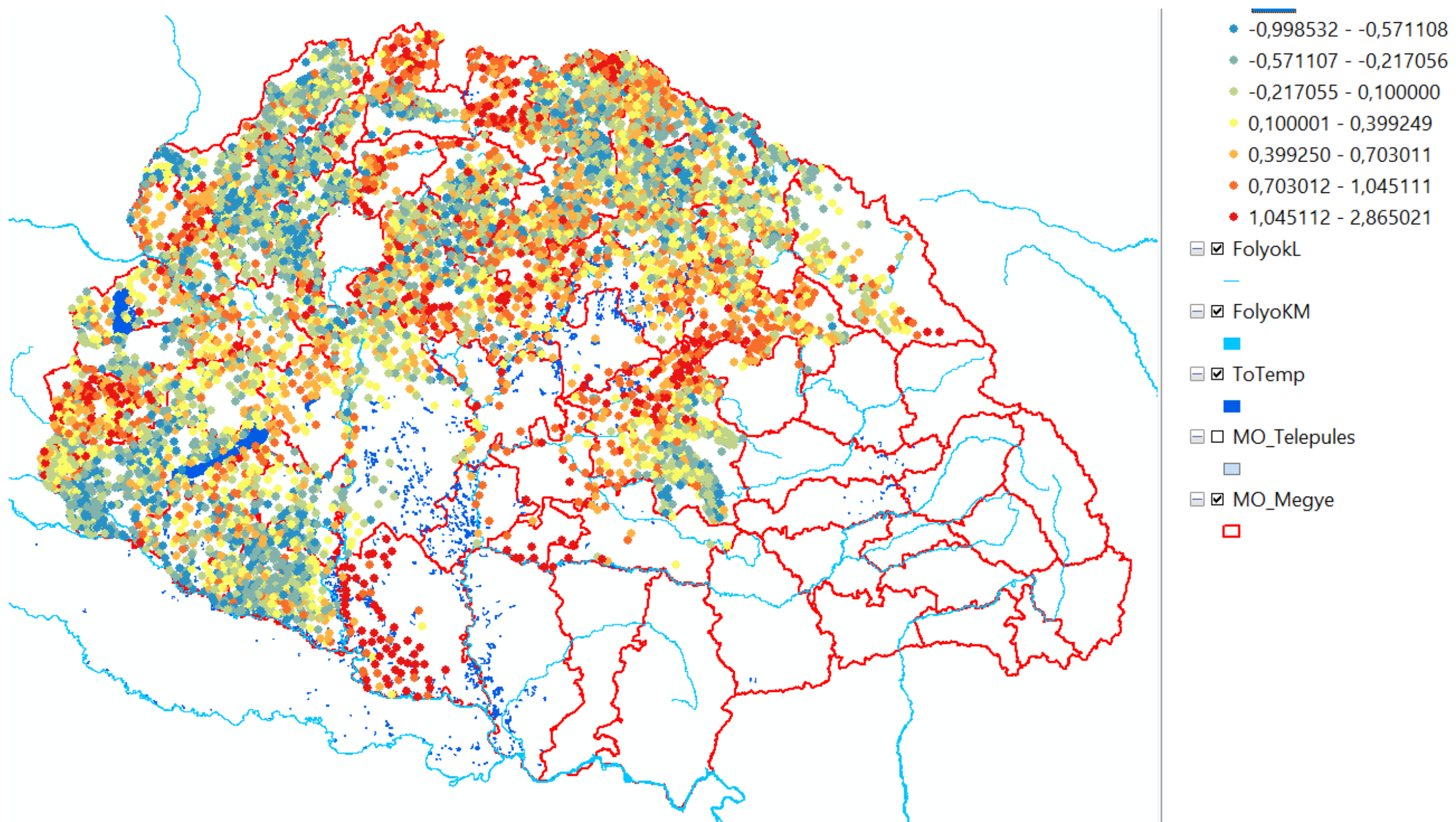
Nem pénzbeli adók, ajándékok, juttatások
mértékegység-probléma (zsír, kappan)
DE! több adat, mint pénzadóra!

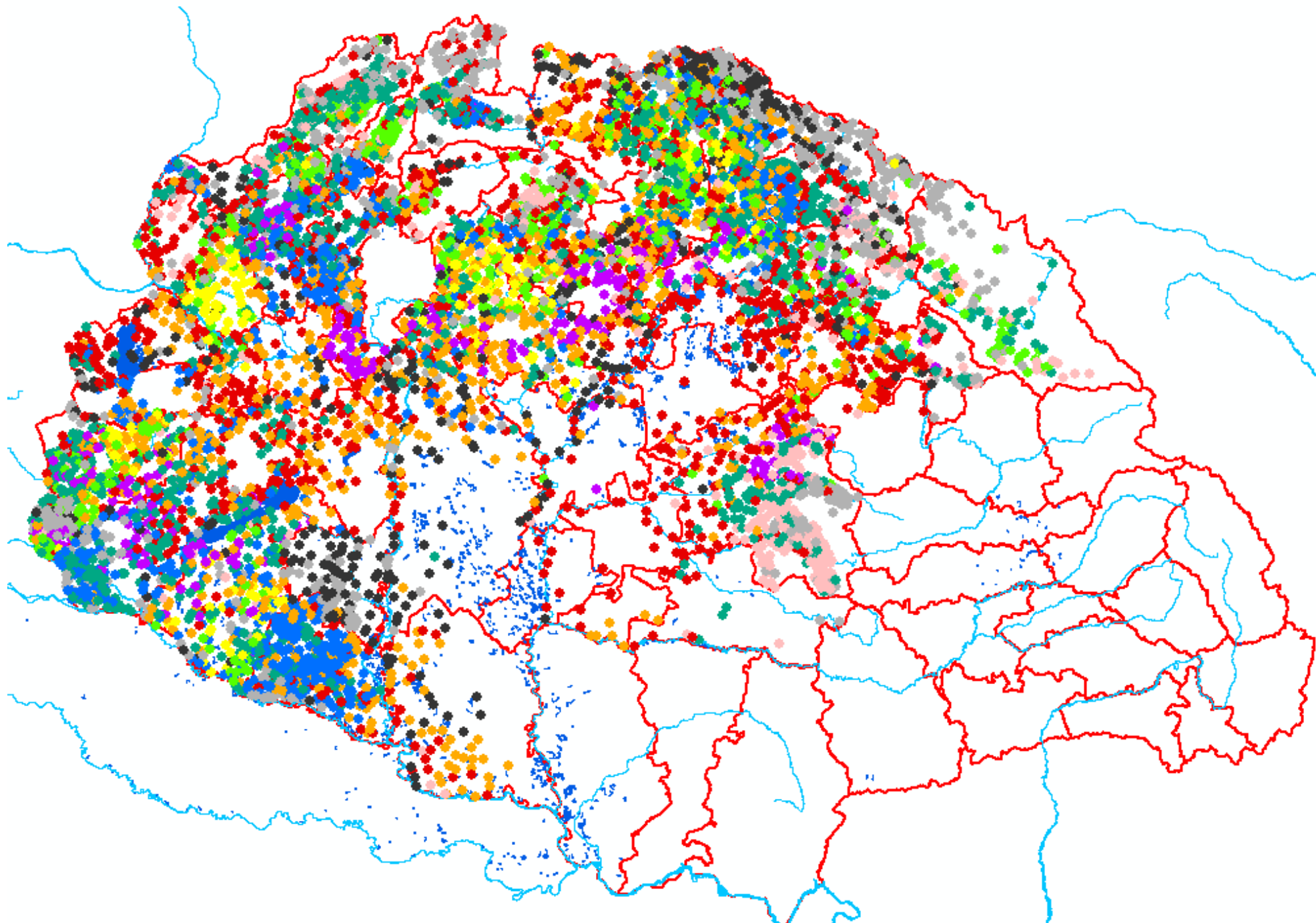
Table Of Contents

Layers

- ☒ MOTel_KP
 - EGYEBADO_P
 - 0,00000 - 4,00000
 - 4,00001 - 6,00000
 - 6,00001 - 8,00000
 - 8,00001 - 10,00000
 - 10,00001 - 12,00000
 - 12,00001 - 16,00000
 - 16,00001 - 2453,277
- ☒ FolyokL
- ☒ FolyoKM
- ☒ ToTemp
- ☐ MO_Telepules
 - TOTALHEAD
 - 0,00000 - 10,00000
 - 10,00001 - 20,00000
 - 20,00001 - 40,00000
 - 40,00001 - 60,00000
 - 60,00001 - 100,0000
 - 100,00001 - 200,000
 - 200,00001 - 1608,00
- ☒ MO_Megye

	Component				
	1	2	3	4	5
foldminoseg	-,196	-,082	-,062	-,573	-,067
fejlettség1775	-,054	-,221	,246	,513	-,097
telkes1786 %	,687	-,051	-,255	-,196	,039
hazatlan1786 %	-,217	-,016	,699	,088	,146
szolo_per_paraszt1786 (bent maradt a végsőben, de kisebb szórással és súllyal)	-,099	-,120	-,369	,566	,308
hold_per_fo1786	,842	-,025	,041	,054	,099
robot_korr_egyfore1786nap	,924	,032	,054	,060	,080
ado_per_osszparaszt	,203	-,053	,022	,025	,674
idegen_arany	,068	,797	,012	,083	-,070
tavol_arany1784	-,068	,774	,119	-,061	,135
csaladhazankent84	,166	,149	,724	,090	-,054
polgarany84	-,113	,259	,103	,522	-,247
nötlenffiarany84 !!!! (mint munkaerőtöbblet) kiszedve	-,067	-,099	-,031	-,042	,619
termesztbenegyfore bent maradt	,865	-,039	-,050	-,079	-,055

Layers

- ☒ MOTel_KP
CLU10_3
 - 1
 - 2
 - 3
 - 4
 - 5
 - 6
 - 7
 - 8
 - 9
 - 10
- ☒ FolyokL
- ☒ FolyoKM
- ☒ ToTemp
- ☐ MO_Telepul
- ☒ MO_Megye

Ward Method		gyerek1784 arany	zseller csalad1784	csalad letszam1784	csalad hazankent84	diffjobbagy	nemes arany84	polg arany84	nötlenffi arany84	termeszeti benegyfore	diff fejlettség	fejlettség1775	foldminoseg
1	N	850,000	850,000	850,000	850,000	702,000	850,000	850,000	850,000	850,000	850,000	850,000	850,000
	Mean	0,142	0,513	5,748	1,205	-0,212	0,063	0,006	0,612	9,899	-0,275	0,347	3,347
	Std. Deviation	0,035	0,260	1,037	0,220	0,389	0,221	0,018	0,278	7,076	0,504	0,481	0,635
2	N	788,000	788,000	788,000	788,000	664,000	788,000	788,000	788,000	788,000	788,000	788,000	788,000
	Mean	0,148	0,568	5,739	1,266	-0,234	0,067	0,011	0,607	27,023	-0,582	0,170	1,576
	Std. Deviation	0,034	0,191	1,029	0,252	0,395	0,174	0,023	0,103	9,707	0,414	0,376	0,642
3	N	1234,000	1234,000	1234,000	1234,000	1001,000	1234,000	1234,000	1234,000	1234,000	1234,000	1234,000	1234,000
	Mean	0,145	0,592	5,354	1,273	-0,296	0,103	0,012	0,607	9,428	-0,179	0,345	1,628
	Std. Deviation	0,032	0,229	0,807	0,280	0,381	0,215	0,029	0,065	5,997	0,490	0,484	0,573
4	N	589,000	589,000	589,000	589,000	528,000	589,000	589,000	589,000	589,000	589,000	589,000	589,000
	Mean	0,146	0,580	5,728	1,264	-0,189	0,112	0,008	0,612	15,296	0,017	0,323	1,946
	Std. Deviation	0,037	0,213	1,025	0,194	0,444	0,248	0,018	0,112	7,875	0,447	0,475	0,823
5	N	242,000	242,000	242,000	242,000	220,000	242,000	242,000	242,000	242,000	242,000	242,000	242,000
	Mean	0,148	0,654	5,774	1,369	-0,125	0,141	0,009	0,611	37,901	-0,099	0,421	1,835
	Std. Deviation	0,033	0,198	0,995	0,220	0,514	0,268	0,020	0,059	11,194	0,576	0,647	0,750
6	N	346,000	346,000	346,000	346,000	299,000	346,000	346,000	346,000	346,000	346,000	346,000	346,000
	Mean	0,150	0,688	5,371	1,144	-0,401	0,140	0,013	0,604	2,040	-0,083	1,038	2,373
	Std. Deviation	0,038	0,289	1,119	0,179	0,282	0,339	0,054	0,115	2,184	0,580	0,711	0,997
7	N	942,000	942,000	942,000	942,000	865,000	942,000	942,000	942,000	942,000	942,000	942,000	942,000
	Mean	0,144	0,583	5,426	1,335	-0,263	0,090	0,017	0,606	22,782	0,636	2,018	1,506
	Std. Deviation	0,025	0,175	0,880	0,221	0,419	0,163	0,030	0,071	10,879	0,486	0,373	0,618
8	N	325,000	325,000	325,000	325,000	278,000	325,000	325,000	325,000	325,000	325,000	325,000	325,000
	Mean	0,144	0,575	5,223	1,179	-0,294	0,127	0,013	0,601	12,866	0,344	1,034	1,698
	Std. Deviation	0,029	0,198	1,211	0,232	0,383	0,210	0,024	0,064	10,328	0,598	0,950	0,771
9	N	1022,000	1022,000	1022,000	1022,000	909,000	1022,000	1022,000	1022,000	1022,000	1022,000	1022,000	1022,000
	Mean	0,137	0,601	5,135	1,315	-0,370	0,165	0,028	0,611	8,549	0,638	2,067	1,597
	Std. Deviation	0,032	0,203	0,763	0,241	0,349	0,273	0,073	0,127	5,781	0,421	0,275	0,696
10	N	459,000	459,000	459,000	459,000	415,000	459,000	459,000	459,000	459,000	459,000	459,000	459,000
	Mean	0,140	0,536	5,475	1,269	-0,197	0,081	0,011	0,605	11,613	0,433	2,039	3,468
	Std. Deviation	0,027	0,190	0,867	0,218	0,456	0,242	0,021	0,073	7,247	0,433	0,194	0,606
Total	N	6797,000	6797,000	6797,000	6797,000	5881,000	6797,000	6797,000	6797,000	6797,000	6797,000	6797,000	6797,000
	Mean	0,144	0,581	5,475	1,270	-0,268	0,105	0,014	0,608	14,703	0,089	0,999	2,016
	Std. Deviation	0,032	0,219	0,965	0,242	0,404	0,232	0,039	0,131	11,499	0,643	0,935	0,977

foldminoseg		parokia db	iskola mester	telkes 1786	hazatlan 1786	szolo paraszt1786	hold fo1786	hold telkesre1786	robot korr egyfore1786	ado osszparaszt	ado telek ellyel	idegen arany	tavol arany1784
1	N	2457,000	2457,000	2457,000	2457,000	2457,000	2457,000	2457,000	2457,000	2457,000	2457,000	2457,000	2457,000
	Mean	0,551	0,543	71,748	5,971	0,667	10,425	14,749	42,888	4,482	16,868	0,014	0,017
	Std. Deviation	0,498	0,498	21,006	8,020	1,810	6,927	10,454	21,756	4,610	26,692	0,018	0,017
2	N	2438,000	2438,000	2438,000	2438,000	2438,000	2438,000	2438,000	2438,000	2438,000	2438,000	2438,000	2438,000
	Mean	0,445	0,436	72,301	4,645	0,580	9,895	13,965	39,119	4,171	18,283	0,015	0,018
	Std. Deviation	0,497	0,496	22,315	7,231	1,704	6,845	11,172	21,219	4,204	29,376	0,016	0,017
3	N	1309,000	1309,000	1309,000	1309,000	1309,000	1309,000	1309,000	1309,000	1309,000	1309,000	1309,000	1309,000
	Mean	0,455	0,413	73,934	4,366	0,371	9,255	12,932	34,523	4,285	23,601	0,013	0,016
	Std. Deviation	0,498	0,493	24,383	7,275	1,323	6,988	12,136	20,410	3,913	35,619	0,015	0,017
4	N	523,000	523,000	523,000	523,000	523,000	523,000	523,000	523,000	523,000	523,000	523,000	523,000
	Mean	0,530	0,547	72,050	5,291	0,222	8,956	12,369	29,725	4,149	29,161	0,014	0,014
	Std. Deviation	0,500	0,498	24,946	8,280	1,086	7,416	9,416	17,854	3,405	42,037	0,013	0,012
5	N	70,000	70,000	70,000	70,000	70,000	70,000	70,000	70,000	70,000	70,000	70,000	70,000
	Mean	0,329	0,557	74,709	5,179	0,000	7,765	10,247	29,067	3,972	26,994	0,023	0,021
	Std. Deviation	0,473	0,500	22,596	7,474	0,000	7,418	8,065	16,331	1,903	25,788	0,026	0,024
Total	N	6797,000	6797,000	6797,000	6797,000	6797,000	6797,000	6797,000	6797,000	6797,000	6797,000	6797,000	6797,000
	Mean	0,491	0,480	72,421	5,126	0,538	9,869	13,888	38,770	4,302	19,723	0,014	0,017
	Std. Deviation	0,500	0,500	22,497	7,646	1,636	6,973	10,992	21,372	4,232	31,106	0,017	0,017

- a parókiák vagy akár az iskolák gyakorisága nem függ össze a földminőséggel, a telkes jobbágyság arányával vagy a zsellérek számával.

- a szőlőbirtok nagysága azonban már indikatív, s érdekes módon az egy főre/telkes jobbágyra jutó föld is magasabb a jobb minőségű kategóriákban, mely éppen a kiegyenlítődés ellen hat – igaz a robot nagysága is kifejezőbb a jobb minőségű földön,

- az egy földművesre jutó pénzdó esetében csak a legjobb kategóriában érezhető a differencia.

- a legjobb földeken volt a legkevesebb agrármunkaerő és
- az adó egy telekre vetített értéke a rosszabb minőségű földön volt magasabb!

- a gyerekarány nem mutatott összefüggést a földminőséggel,
- a család létszáma a legjobb földek esetén az átlag alatt maradt (viszont egy házban itt több család lakott);
- a zselléresedés és migráció a legrosszabb földosztályban viszont már kifejező volt,
- a nemesség a jobb minőségű földeken nagyobb arányban volt jelen
- a polgárok aránya is magasabb volt a jó földekkel rendelkező településeken
- a legrosszabb földeken hamarabb nőültek.
- A természetbeni földesúri juttatások és a földminőség között megint evidens a kapcsolat,
- a komplex fejlettségi mutató kategóriánkénti értékei is erre mutatnak

A földminőség a vegyes vallású területeken volt a legjobb,
 - kifejezetten rossz volt az ortodox és görög katolikus többségű területeken

- Kifejezetten rossz volt a földminőség (átlag 2. helyett 3. oszt.) az oroszok dominálta falvakban és a lengyeleknél,
- a magyarok esetében pedig az átlagnál némileg jobb értékkel találkozhatunk (2),
- a vendeknek pedig egészen jó értékek vannak – annak ellenére, hogy a településeik fejlettsége igen gyászos összképet mutatott.
- meglepő módon a szlovák nyelvű települések földjei is jobb osztályokba soroltattak, akár csak a szerbeké, de a horvátoké sem volt rossz
- ennek ellenére a szlovák települések fejletlenek.

nyelvKOMBINÁLT		foldminoseg
horvat	N	205,000
	Mean	1,917
	Std. Deviation	0,759
lengyel	N	23,000
	Mean	3,478
	Std. Deviation	0,511
magyar	N	2613,000
	Mean	1,856
	Std. Deviation	0,883
magyar ruten	N	11,000
	Mean	1,545
	Std. Deviation	0,688
nemet	N	418,000
	Mean	2,112
	Std. Deviation	1,061
nemet rac	N	14,000
	Mean	1,214
	Std. Deviation	0,802
olah	N	448,000
	Mean	2,181
	Std. Deviation	0,956
orosz	N	635,000
	Mean	3,000
	Std. Deviation	1,083
orosz tot	N	16,000
	Mean	2,125
	Std. Deviation	0,500
rac	N	85,000
	Mean	1,753
	Std. Deviation	0,987
tot	N	2249,000
	Mean	1,897
	Std. Deviation	0,874
vend	N	18,000
	Mean	1,222
	Std. Deviation	0,511

nyelv	KOMBINÁLT	idegen arany	tavol arany 1784	gyerek 1784 arany	zseller csalad 1784	csalad letszam 1784	csalad hazankent84	diffjobb y84 20%	nemes arany84	polg arany84	nőtlenffi arany84	termeszetben egyfore	diff
horvat	N	205,000	205,000	205,000	205,000	205,000	205,000	172,000	205,000	205,000	205,000	205,000	205,000
	Mean	0,016	0,015	0,145	0,556	5,961	1,198	-0,052	0,026	0,024	0,626	16,783	-0,193
	Std. Deviation	0,017	0,015	0,031	0,219	1,024	0,226	0,391	0,109	0,060	0,046	10,793	0,679
lengyel	N	23,000	23,000	23,000	23,000	23,000	23,000	22,000	23,000	23,000	23,000	23,000	23,000
	Mean	0,008	0,010	0,134	0,229	5,520	1,110	-0,270	0,026	0,000	0,629	0,000	0,820
	Std. Deviation	0,006	0,008	0,016	0,096	0,265	0,058	0,092	0,065	0,001	0,016	0,000	0,440
magyar	N	2613,000	2613,000	2613,000	2613,000	2613,000	2613,000	2207,000	2613,000	2613,000	2613,000	2613,000	2613,000
	Mean	0,014	0,016	0,142	0,584	5,372	1,275	-0,299	0,185	0,013	0,608	17,784	0,166
	Std. Deviation	0,016	0,014	0,033	0,197	0,942	0,230	0,401	0,301	0,027	0,072	12,458	0,621
nemet	N	418,000	418,000	418,000	418,000	418,000	418,000	290,000	418,000	418,000	418,000	418,000	418,000
	Mean	0,015	0,015	0,141	0,536	5,176	1,307	-0,334	0,017	0,030	0,634	13,685	0,163
	Std. Deviation	0,028	0,014	0,029	0,184	0,929	0,305	0,287	0,065	0,047	0,274	11,231	0,636
plah	N	448,000	448,000	448,000	448,000	448,000	448,000	393,000	448,000	448,000	448,000	448,000	448,000
	Mean	0,008	0,009	0,148	0,662	5,353	1,147	-0,423	0,102	0,002	0,609	5,315	0,122
	Std. Deviation	0,013	0,011	0,035	0,265	0,931	0,216	0,258	0,276	0,007	0,295	5,565	0,490
orosz	N	635,000	635,000	635,000	635,000	635,000	635,000	604,000	635,000	635,000	635,000	635,000	635,000
	Mean	0,012	0,011	0,140	0,526	5,781	1,186	-0,140	0,026	0,005	0,590	10,331	0,145
	Std. Deviation	0,016	0,015	0,037	0,227	1,041	0,163	0,475	0,134	0,027	0,066	7,682	0,531
rac	N	85,000	85,000	85,000	85,000	85,000	85,000	64,000	85,000	85,000	85,000	85,000	85,000
	Mean	0,006	0,007	0,146	0,589	6,340	1,140	0,025	0,014	0,007	0,593	20,143	0,552
	Std. Deviation	0,007	0,007	0,020	0,192	1,013	0,151	0,376	0,025	0,021	0,097	10,822	0,747
tot	N	2249,000	2249,000	2249,000	2249,000	2249,000	2249,000	2019,000	2249,000	2249,000	2249,000	2249,000	2249,000
	Mean	0,016	0,023	0,146	0,593	5,518	1,319	-0,270	0,065	0,016	0,607	14,050	-0,044
	Std. Deviation	0,016	0,021	0,031	0,230	0,904	0,251	0,398	0,142	0,050	0,112	10,547	0,683
vend	N	18,000	18,000	18,000	18,000	18,000	18,000	16,000	18,000	18,000	18,000	18,000	18,000
	Mean	0,003	0,003	0,142	0,230	5,302	1,226	0,168	0,014	0,006	0,662	8,526	-0,159
	Std. Deviation	0,004	0,004	0,021	0,080	0,579	0,194	0,195	0,028	0,010	0,045	3,109	0,355
Total	N	6797,000	6797,000	6797,000	6797,000	6797,000	6797,000	5881,000	6797,000	6797,000	6797,000	6797,000	6797,000
	Mean	0,014	0,017	0,144	0,581	5,475	1,270	-0,268	0,105	0,014	0,608	14,703	0,089
	Std. Deviation	0,017	0,017	0,032	0,219	0,965	0,242	0,404	0,232	0,039	0,131	11,499	0,643

Megyei szintre aggregálva a fejlettségi értékeket, Arad, Árva, Zólyom, Vas, Bács, Csanád, Csongrád, Szabolcs, Szatmár, Szepes, Moson, Pozsony, Heves, Hont, Győr, Fejér, Borsod és Békés megyék a fejlettebbek között voltak, míg Zala, Ung, Bars, Sopron, Tolna, Nyitra jóval az átlag alatti mutatókkal rendelkezett.

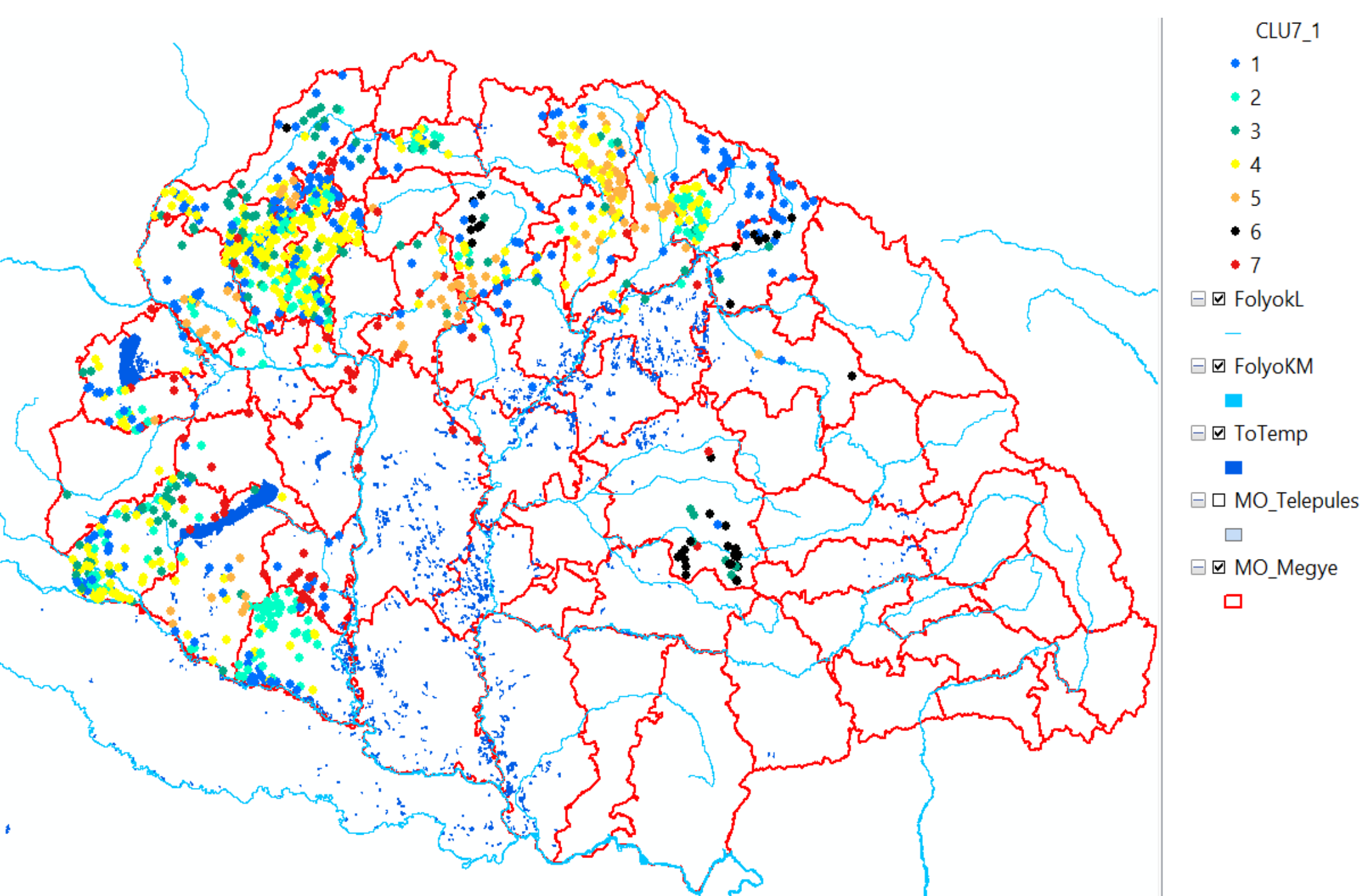
Összességében a római katolikus, római katolikus-vegyes (és a felekezettel nem jelölt) falvak voltak a legfejletlenebbek,

- a többi felekezet esetében a fejlettség tekintetében nem volt olyan nagy szórás és különbség, mint amit a nyelvek esetében tapasztalhattunk.
- A református és református-ortodox települések voltak a legfejlettebbek, őket az evangélikusok követték, de az ortodox és görög katolikus települések sem voltak rossz helyzetben – az értékeiket felhúzó, nagyszámú parókia miatt.

A magyar falvak némileg az átlag feletti értéket mutatnak, nem különbözve a német települések értékétől és alig megelőzve a román és orosz lakosság településeit.

A szerb települések (kis elemszámmal) kiugró értéket mutattak, a horvátok a vendekhez hasonlóan rosszat és a szlovák települések fejlettsége is átlag alatti volt.

Az iskola jelenléte erősebb kapcsolatban van a fejlettséggel, mint a parókia (már 1786-ban – vagy a változó szerkezet felel meg jobban a recens igényeknek)

Ward Method	foldminoseg	parokia db	iskola mester	fejlettség 1775	telkes1786	hazatlan1786	szolo paraszt 1786	hold fo1786	hold telkesre1786	robot korr egyfore1786	ado osszparaszt	ado telek
1 N	240,000	240,000	240,000	240,000	240,000	240,000	240,000	240,000	240,000	240,000	240,000	240,000
Mean	3,304	0,000	0,000	0,000	73,682	7,445	0,038	8,476	12,099	38,303	2,371	9,316
Std. Deviation	0,711	0,000	0,000	0,000	18,840	10,972	0,238	4,706	8,033	15,031	3,219	14,461
2 N	171,000	171,000	171,000	171,000	171,000	171,000	171,000	171,000	171,000	171,000	171,000	171,000
Mean	1,854	0,000	0,006	0,006	88,947	2,564	0,020	16,002	18,531	74,899	0,228	0,336
Std. Deviation	0,700	0,000	0,076	0,076	13,684	6,936	0,149	6,029	8,078	15,467	1,047	1,741
3 N	109,000	109,000	109,000	109,000	109,000	109,000	109,000	109,000	109,000	109,000	109,000	109,000
Mean	2,248	0,000	0,000	0,000	29,304	4,925	0,081	2,417	10,430	15,799	1,170	17,947
Std. Deviation	0,904	0,000	0,000	0,000	13,545	8,458	0,424	1,419	11,168	5,498	1,753	28,434
4 N	327,000	327,000	327,000	327,000	327,000	327,000	327,000	327,000	327,000	327,000	327,000	327,000
Mean	1,636	0,000	0,003	0,003	62,256	7,458	0,486	7,501	12,880	38,858	1,064	3,449
Std. Deviation	0,525	0,000	0,055	0,055	17,734	9,312	1,682	3,161	6,769	12,337	2,290	8,408
5 N	88,000	88,000	88,000	88,000	88,000	88,000	88,000	88,000	88,000	88,000	88,000	88,000
Mean	1,830	0,000	0,000	0,000	74,329	6,585	0,149	15,338	20,985	68,935	6,827	11,006
Std. Deviation	0,665	0,000	0,000	0,000	11,986	7,450	0,563	4,968	6,967	15,742	2,748	4,881
6 N	39,000	39,000	39,000	39,000	39,000	39,000	39,000	39,000	39,000	39,000	39,000	39,000
Mean	3,487	0,410	0,051	0,462	14,397	3,230	0,002	1,117	11,184	9,905	3,784	175,564
Std. Deviation	0,721	0,498	0,223	0,505	11,555	7,456	0,015	0,903	9,075	2,452	2,250	37,639
7 N	61,000	61,000	61,000	61,000	61,000	61,000	61,000	61,000	61,000	61,000	61,000	61,000
Mean	3,148	0,115	0,951	1,066	46,477	12,159	0,014	7,931	16,564	38,611	1,286	6,709
Std. Deviation	0,980	0,321	0,218	0,250	23,312	14,803	0,108	5,678	8,528	23,751	2,083	14,545
Total N	1035,000	1035,000	1035,000	1035,000	1035,000	1035,000	1035,000	1035,000	1035,000	1035,000	1035,000	1035,000
Mean	2,299	0,022	0,060	0,082	64,138	6,423	0,188	9,047	14,217	43,707	1,846	13,142
Std. Deviation	1,001	0,147	0,237	0,288	25,538	9,776	0,998	6,141	8,673	23,506	2,938	35,811

nyelv KOMBINÁLT	településszám a legszegényebbek között	%	településszám összesen a vegyes lakosságúak nélkül	%	legszegényebb ek a teljes településállo mány %-ában
horvat	64	6,18	205	3,11	31,22
magyar	321	31,01	2613	39,68	12,28
nemet	44	4,25	418	6,35	10,53
olah	32	3,09	448	6,80	7,14
orosz	51	4,93	635	9,64	8,03
tot	511	49,37	2249	34,15	22,72
vend	3	0,29	18	0,27	16,67
Total	1035		6586		15,72

Gyenge korrelációs együtthatók

földminőség	legfejletlenebb	%	teljes halmaz	%	legfejletlenebb az összesből, %- ban
1	236	22,80	2457	36,15	9,61
2	404	39,03	2438	35,87	16,57
3	269	25,99	1309	19,26	20,55
4	102	9,86	523	7,69	19,50
5	24	2,32	70	1,03	34,29
Total	1035	100,00	6797	100,00	15,23

Ha összevetjük a helyzetet az 1720-assal (ennek relevanciáját korlátozza az eltérő változókészlet), akkor a legfejletlenebb horvát települések korábbi 40%-os részesedése 10 százalékponttal csökkent 1720-hoz képest, a magyaroké stagnált (11-12%), a németeké némileg javult (13-ról 10%-ra), a románoké kissé romlott, a ruszinoké stagnált.

A szlovákoké viszont 15%-ról 23%-ra, 8%-ponttal romlott. Minden ötödik tót település bekerült legszegényebb 1050 település közé, a periférikus települések közel 50%-át adva. Ezzel szemben a magyaroké a településállomány 40%-át adták, de csak a legfejletlenebb csoport 30%-át alkották.

parokia Valyival kombinált	fejletlen	%	összes település	%	fejletlen az összeshez képest %
ismeretlen	123	11,88	401	6,03	30,67
ev	10	0,97	168	2,53	5,95
gk	7	0,68	190	2,86	3,68
ort	51	4,93	868	13,05	5,88
ref	17	1,64	763	11,47	2,23
rk	550	53,14	3204	48,17	17,17
rk ev	22	2,13	115	1,73	19,13
rk mas	94	9,08	272	4,09	34,56
rk ort	9	0,87	75	1,13	12,00
rk ref	29	2,80	216	3,25	13,43
vegyes	117	11,30	379	5,70	30,87
Total	1035	100,00	6651	100,00	15,56